

28 FEBRUARI 1962 - 50 CENT

tong tong

HET ENIGE INDISCHE BLAD TER WERELD

STICHTING INDISCHE DOCUMENTEN

Koek en Ei

„Kan het met de mening van mevr. v. d. K. (Van Hier en Gunder, 11 jan.) niet eens zijn. Om welke overigens begrijpelijke reden dan ook, we kunnen „het grote leven“ niet buitensluiten enkel al, omdat wij er ook in betrokken zijn. Wij, keuken-, tuin- en huisvrouwen weten toch al te weinig van staatsbestel en politiek af. Houdt onze wereld werkelijk op bij sweet memories, naaldbakken en theekranjes? Zorgeloos leven, terwijl onvoorstelbaar velen lijden overal? Hoe kunnen we? Zijn we onze kamptijd vergeten? Als wij, „uitverkoop-bestormsters“ ook wat weggaven aan noodlijdenden elders, hoeveel goeds zouden wij nog kunnen doen.“

Mevr. TH. KÖRNMANN-DIJKEN,
Amsterdam.

„Koek en Ei? Gaat U door met Uw mening te publiceren over actuele en belangrijke dingen. Graag wil Uw opinie over Nieuw-Guinea, zaak Aernout-Van der Putten en dergelijke, om het zuivere geluid.“

ELMENDORP,
Amsterdam

Zaak-Aernout. — Hiervan en van veel soortgelijke zaken weet ik niets concreets. Maar in het bezit van concrete feiten en overtuigd, dat een groot en rechtvaardig belang gediend is, zal „Tong-Tong“ niet zwijgen.

„Zeker moet „Tong-Tong“ blijven durven voor grote zaken op te komen, maar moet het ook aandurven daarvoor op zijnvingers getikt te worden.“

J. BROEKMAN

„Ga alsebleeft door. Never mind the long toet!“

M. CAMPBELL

Hier zit juist het misverstand. In grote zaken moet men geen lange tenen ontwikkelen of tikken uittelden. Daarmee wordt het grote belang niet gediend. Het is zo jammer, dat velen een uitspraak t.a.v. een internationale situatie, een economische crisis of een maatschappelijk probleem willen afdoen als een persoonlijk affront en menen dat met een flinke kef de zaak gezond is. De situatie met b.v. Indonesië verbeterd of verslechterd niet als men Tjalie op het stoepje roept. Zij zóu kunnen verbeteren als met een intelligente bewijsvoering op onweerlegbare feiten een constructieve oplossing aan de hand werd gedaan, die indruk zou maken in de Nederlandse pers (want „Tong-Tong“ wordt overal gelezen). In onze kolommen zoeken wij ernst, intelligentie en verantwoordelijkheidsgevoel. Kan dat nog komen?

„Niet alleen moet U doorgaan met ook de „grote zaken“ aan te snijden, maar U moet ze ALLEMAAL aandurven. „Tong-Tong“ zwijgt m.j. te veel over zaken in verleden en heden die aan de kaak behoren te worden gesteld.“

W. v. d. VEEN

Dat heeft zijn persoonlijke reden. Onze moderne pers is uit sensatiezucht schaafteloos „openhartig“, al beweert zij „het goede te dienen“. In de natuur en in de historie der mensheid bestaat „het evenwicht van het openbaar en het verborgene“. Van elke boom en plant is de helft (het wortelstelsel) onzichtbaar. Als prof. Van der Pijl voor wetenschappelijke doeleinden het slijmerige wortelstelsel van de tratie onderzoekt, is dat goed. Maar waarom moet Pietje Puk triomfantelijk de tratie uit het water scheuren en brullen: „Kijk eens wat een rommelige eronder zit!“? Rioolmentaliteit. Ik zal niet aarzelen voor een recht-

vaardige zaak onaangename dingen te zeggen, als daarmee een tastbaar resultaat bereikt wordt van constructieve waarde.

Onderzoek alles teneinde zuiverder te weten, maar weet ook te zwijgen.

Dat ik t.a.v. de Indische historie en de Indonesiër milder ben en niet zo gauw geneigd om „zwarte waarheden“ te publiceren, heeft zijn reden. Hier valt wat goed te maken. Té gerechtelijk zijn koloniale uitbuiters, minderwaardige Indo's en onbetrouwbare Indonesiërs over de hekel gehaald. Het belijft mij ook wat goeds van ze te vertellen. En dat onderzoeken- de en dat doende-betreur ik het vaak, dat ik eigenlijk geen tongtoons genoeg heb om het duizelingwekkend vele goede uit Indië en Indonesië rond te bazuinen. Ja, zelfs van die verlopen fuselier, van die dronken planter, van die luie Indo, van die waardelooze Indonesiër, dat stille schuifelende Indische meisje, die grove blonde njonja besar, die serviele baboe. Hier geldt het omgekeerde: hoe graag wordt te koop gelopen met het wortelstelsel van de tratie en hoe blind zijn velen voor de onvergelykelijke schoonheid van de lotus.

Mag ik? Hoe kost leven wij. Over twintig, dertig jaren zal onze eens zo trouwe, branië, ondernemende Nederlands-Indische volksgroep voorgoed van de aarde verdwenen zijn. Slaat U net als ik elke dag weer bezorgd de krant op naar de overlijdensadvertenties? Om te zien hoe onze geleerden dunnen? En bent U net als ik (en zoveel) niet geroerd door het besef hoeveel goeds achteloos vergeten wordt? En zou ik dan deze laatste tratie met wortel en al uit de modder trekken? Dat doen er al genoeg! „Tong-Tong“, mijn waarde, is een laatst saluut.

Veroorloof ons om dit een saluut te maken als van mijn onvergetelijke Soendanees Tante Sannie: met een klinkende tik op de wang, omdat ik „setöt“ ben en een geweldige „bear-hug“, omdat ik zo dierbaar voor haar was.

T. R.

„Waarom al die banale stukjes van het leven van vandaag? Daar zitten we toch middenin en kennen we nit onze eigen kring? Daarentegen kan van Tempo Doeloe nooit genoeg verteld worden.“

W. R. P. SIMONS

Dat laatste is zonder meer juist. En waarom is het juist? Omdat de mensen die leefden in het heden van een halve eeuw terug verzameld erover te schrijven. Als wij nu weer verzuimen aan te tekenen wat vandaag gebeurt, is er in de toekomst wéér veel verloren! In de Indische pers leefde de Indischman niet: pag. 1 belangrijkste wereldnieuws; pag. 2 stadsnieuws (vergaderingen, ongelukken, officiële gebeurtenissen); pag. 3 Nederlands en buitenlands nieuws; pag. 4 handel, koersberichten, besluiten en benoemingen, sport, enz. enz. Op foto's altijd een groepje stijve klazen. Het menselijke leven leefde niet. In Tong-Tong leeft het wél. In Tong-Tong staat eindelijk de Indischman ten voeten uit: met zijn groot- en voorouders, zijn zorgen en vreugden van vandaag, de baby's en hun toekomst, de verre maar dierbare familie in alle oorden van de wereld. Nog tientallen jaren later zullen duizenden mensen en allerlei wetenschappelijke bibliotheken Tong-Tong kunnen naslaan als een waardevolle bron van informatie. Niet voor niets zijn Amerikaanse universiteiten op Tong-Tong geabonneerd: wij zijn de enige levende bron van „Dutch colonial history“. En al zóu dit leven banaal zijn, het is beter dan dood zijn, want dat zijn we nog lang genoeg.....

Bij de voorplaat:

ALLEEN VOOR OUD-GASTEN

Helaas is de tropische natuur voor vele haastige Europeanen (in een vliegtuig of per auto) een snel voorbij glijdende eenstonige groene massa geweest, soms geringschattend „die boerenkool“ genoemd. Maar wie lang in Indië getoefd heeft en zich de levenskunst heeft weten eigen te maken van rustig en langdurig beschouwen, heeft langzamerhand kennis gemaakt met een onmetelijke schat van plantenvormen en kleuren, zoals Europa ze niet kent. De klapper- en palmbomen als levende fonteinen, de „snurwerk-sterratjes-boom“, zoals een kind onze mooie papaja eens noemde, de pisangboom (waarop b.v. een Verolme gewoon verliefd is!), onze tales (of kladi) op onze voorplaat. Bladeren groter dan een tafelblad, in een licht zoetjige langs de kali-oever zacht wiegend als reuzenslinders, in de regenijd koddige, maar niterst sierlijke en doeltreffende paraplu's. Wie kan ze ooit vergeten? In de oerwouden van Sumatra, wie herinnert zich de soms als tapijten van rotten afhangende scorpioenorchidee of „rode stephanoo“, op Java een hele rarijnnaud met witte kelken van de kesjoeroeng, in Borneo langs de wijde bruine rivieren de overvloedige met de vleestende bekeplaat.

Kijk rond in de grote kring van oud-gasten. Je pikt de rustige, ruimdenkende, filosofische naturen er zó uit. Praas met ze. Ze vloeken niet op politiek, of treuren niet om centjes, want in hun herinnering aan de bomen en planten van het Paradijs.

T. R.

Tong Tong

6e JAARGANG No. 16

Onafhankelijk Indisch Tijdschrift
Prins Mauritslaan 36 - Den Haag
Tel. 542.542 - Giro 6685

Verschijnt:

de 15de en 30ste van elke maand

Prijs: per nummer f 0.50

per kwartaal f 2.50

per halfjaar f 5.—

per jaar f 10.—

Betaling geschiedt altijd VOORUIT

ABONNEMENTEN BUITENLAND
(per jaar):

Australië:

p. luchtpost: f 43.—; p. zeepost: f 15.—

Nieuw-Zeeland, Zd. Afrika, Brazilië:

p. luchtpost: f 33.—; p. zeepost: f 15.—

Nieuw-Guinea, Canada, U.S.A.:

p. luchtpost: f 27.—; p. zeepost: f 15.—

Suriname, Antillen:

p. luchtpost: f 21.—; p. zeepost: f 15.—

West-Europese landen:

p. luchtpost: f 15.—

Agente voor Canada: Mevr. E. le Sœur-Zimmer, 1 Richview Side Road, RR 1 Islington, Ontario, Canada.

Agent voor Amerika: Roy J. Steevensz, 7919 Chaffield Ave, Whittier, Cal., U.S.A.

Uitgave GAMBIR
Uitgeverij voor Oost en West

Onder redactie van
TJALIE ROBINSON

Zoekt op basis van de nuttige ervaringen in de Gordel van Smaragd nieuwe interesses in Nederland te wekken voor de Tropengordel.

Blank of Kleurling

IS HIJ EEN BLANKE of een kleurling... Zó staat het „Zuid Afrikaans“ op een sollicitatie-vragenlijst van de gemeente Woerden, verzonden in een dienstveloppe van Woerden en ondertekend met de namen van burgemeester en gemeente-secretaris van Woerden. Maar burgemeester H. H. C. Vos zegt: Ik wist hier niets van. Dit is geheel buiten mijn voorkennis geschied. Het heeft mijn instemming niet, uiteraard. Wij hebben hier geen rassenkwestie.

Dit zijn de feiten. Een leerkracht uit de hoofdstad schrijft naar Woerden: sollicitatie.

Zijn „hoofd“ krijgt een verzoek om inlichtingen. Namens B. en W. Een gestencilde verzoekenlijst om informaties. Met daarop de — met inkt bijgeschreven vraag: Is hij een blanke of een kleurling?

— Wij nemen deze zaak hoog op, is de reactie van het hoofdbestuur van de Nederlandse Onderwijzers Vereniging, dat in „Het Schoolblad“ daarover schrijft: Wij achten deze vraag een schandaal, een smet op de Nederlandse samenleving! Hoe is het mogelijk dat dit in ons land gebeurt?

En: „Blijkbaar is men in Woerden wel al zo ver, dat men begrijpt een ongebruikelijke vraag te stellen, want, terwijl de overige vragen gestencild zijn, is deze vraag er aan het eind met de hand bijgeschreven.

— Niet in opdracht maar geheel op eigen gezag door het desbetreffende Woerdense schoolhoofd, zegt burgemeester Vos gedeedeerd.

— Er zijn hier verschillende onderwijskrachten van Ind(ones)ische origine, bovendien zijn er drie Ambonezenkampen en het loopt allemaal voortreffelijk.

Repliek van de N.O.V.: Het is voor Woerden een interne zaak wie deze vraag (ongebruikelijk en ongeoorloofd) stelde en op wiens gezag. Maar hij is gesteld op Woerdens dienstpapier. Wij hebben hem hier op het Bonds-bureau zwart op wit: Is hij een blanke of een kleurling... Reactie van schoolhoofd G. N. den Besten: Van de zijde van de gemeente Woerden heeft men mij meermalen gevraagd: „Is betrokken sollicitant Nederlander, Surinamer of Indonesiër?“ Ik wilde daar antwoord op kunnen geven. Daarom heb ik die vraag op het formaler gezet. Meer malen moest ik hier het antwoord schuldig blijven. Met die vraag er op is dat niet nodig.

Dit bericht stond in de „Haagsche Courant“ van 10 febr. j.l. Jong-Tong kreeg van vele kanten verontwaardigde brieven en het verzoek eens flink „de kachel aan te maken“. Dat doen wij niet. Zolang het betere deel van de Nederlandse burgerij en de Nederlandse pers zelf flink uitpakt, kan „het slachtoffer“ beter zwijgen.

We willen echter even aanstippen dat ondanks het op hoge toon afgewezen bestaan van discriminatie in de Nederlandse maatschap-

pij (ook Indischgasten zijn hierin vaak „plus royaliste que le roi“), télkens weer bewijzen van het tegendeel worden gesignaleerd. Wij verwerpen dat elke Nederlander discriminatief denkt; wij weten dat velen het doen, al ontkennen ze het vaak zelf. We realiseren ons ook dat geen enkele maatschappij vrij is van discriminatie. Waarom zou dus Holland een super-natie zijn op dit gebied? Reëel blijven. Niet schelden, maar ook niet struisvogelblind zijn.

Twee grote bewijzen van discriminatie zijn: a. de behandeling van de spijtoptanten en van de kleine Indo's in Nw. Guinea, b. de noodzaak van het bestaan van Tong-Tong, omdat de Nederlandse pers geen aandacht wilde besteden aan het Indisch leven en denken.

Discriminatie op zichzelf is de verwaten vergelijking in bovenstaand citaat met de Zuid Afrikanen in de trant van: „Bei uns ist alles schön!“ Hoe Farizeeisch! Werkelijke oorzaak van discriminatie is niet geringer schatten van andere rassen of groepen, maar het overdreven hoog aanslaan van eigen kwaliteiten. Het oude verhaal van splinters en balken. Laat ons daar zelf ook waakzaam voor zijn!

Beste bestrijding van discriminatie: zelf eerlijk zijn (ook tegenover zichzelf), moedig een standpunt daarop bepalen, onafhankelijk durven zijn.

REDACTIE

Remember!

8 maart a.s. zal het precies 20 jaar geleden zijn dat we de Japanse troepen onze gecapituleerde stad zagen binnentrekken. Wat zag U? Welke gevoelens overmeesterden U? Schrijf ons erover . . . maar wees kalm, nuchter, eerlijk, waardig. Geen bittere veroordelingen, geen schuldzoekeringen a.u.b. In de geest van Tong Tong zoeken wij lering en nieuwe waakzaamheid. Overwonnen worden is geen schande; het gedrag daarbij kan schandelijk zijn!

Na 20 jaar, wat is onze onvergetlijkste herinnering en daarbij onze meest gerijpte wijsheid?

Poekoelan

Canberra, Jan. 25, 1962.

Dear Tjalie,
How goes, chap? Only get Tong-Tong from you. Hope you are as busy and useful as ever. I am going off to New Guinea to-morrow. Morituri te salutari? I hope it will turn out to be profitable. One thing I wanted to ask you before I leave is whether you can still give the little note on PUKULAN. Toe dan, zeg!

Best wishes to you and your work.
Je PAUL W. VAN DER VEUR
Canberra, Australia

Bovenstaande brief ontvingen wij van Professor Van der Veur, hoogleraar aan de Universiteit van Hawaï, op het ogenblik verblijvend in Australië. Velen van ons welbekend als een onvermoeibaar vorser van de Indische maatschappij, de plaats van de Indo-Europese groep daarin in het bijzonder. Vandaar zijn belangstelling voor poekoelan en pentjak, sikoe-sikoe en andere verdedigingsporten voor de Indo een bittere noodzaak, voortvloeiende uit zijn „klempositie“ in de Indische samenleving.

Wie helpt ons aan gegevens, die wij door kunnen sturen aan Prof. v. d. Veur? De verschillende technieken en stijlen van pentjak, namen van bekende poekoelan-spelers, historische feiten op dit gebied, maar ook legenden zijn vaak waardevol. In tien „van-horen-zeggen“'s zit allicht een kern van waarheid! Stelt U ons niet teleur, lezers! Dit is de tweede oproep die wij plaatsen. Het is niet Tjalie die het vraagt, niet Tong-Tong, maar een professor met internationale bekendheid op het gebied van Indische historie. En in „het enige Indische blad ter wereld“ dat nog contact heeft met de generatie der laatste kampioenen. Het is een soort van valse schaamte die velen er van weerhoudt over dit onderwerp te praten. Zij is misplaatst. Zulke figuren als Kempes en Schüller mogen met respect genoemd worden. En wie was de laatste kempiaan, die „slag leverde“ met die roemruchte figuur uit de onderwereld Mat Hitam?

Een met aller medewerking tot stand gebracht wetenschappelijk onderzoek van de „Indo-verdedigingstechnieken“ zal bovendien definitief een eind maken aan de valse voorstelling dat Indo-vechters „messentrekkers“ zouden zijn. Dat is niet waar. In Nederland vallen in vele gevechten wél slachtoffers door messteken. De Indo, als Europeaan, dat „niet-meidragers“, was in een wereld van mesdraggers (golok, blati, kris, enz.) praktisch weerloos. Dus ontwikkelde hij speciale vechttechnieken, waarin hij het ongewapend kon opnemen tegen elke gewapende tegenstander - en nog winnen. De historie van poekoelan is eigenlijk de historie van de Europese versterking, die zich weet te handhaven in een dreigende maatschappelijke ondergang. Een mooie historie en we mogen dankbaar zijn dat prof. v. d. Veur haar onderzoeken en vastleggen wil. Wie helpt hem?

REDACTIE

U kunt nu voor al Uw drukorders ook terecht bij

Tong Tong

Wij nemen de grootste en ook de allerkleinste (visitekaartjes, briefpapier, etc.) orders aan.

Bestellingen en informaties te richten aan: De Redactie

- ★ U betaalt niets meer dan waar ook
- ★ Er wordt aparte aandacht aan Uw werk besteed
- ★ U helpt Tong Tong opbouwen

DE REDACTIE.

Moe Graafstal †

„Straks roept de Heer Zijn Welbeminde
In het Land van de Eenwige Zonneshijns
Daar zullen wij elkander bervinden
En zonder einde tamien zijn ”

Deze groot richte Moe Graafstal op haar sterfbed tot allen die haar dierbaar waren.

Op 14 februari heeft zij, volkomen bereid en vredig, in de ouderdom van 93 jaar, dit aardse leven verlaten.

Bij de begrafenisplechtigheid in Haarlem op 19 februari waren onder de ruim 200 aanwezigen zeer vele oud pupillen van Pa van der Steur.

Uit Maastricht zowel als uit Leeuwarden, Zwolle, Assen, uit het hele land waren zij, die zich maar enigszins hadden kunnen vrijmaken, gekomen om hun lieve pleegmoeder de laatste eer te bewijzen.

In de aula sprak namens de Steurtjes de te luitenant Vermeltvoert en namens alle Steurtjes hier en overzee de heer Max Mulders, die met een „tot wederziens in het nieuwe Jeruzalem” afscheid van haar nam. Wij zijn blij dat wij nog tijdens het leven van deze vrouw met het gouden hart haar prachtige, menslievend werk in Tong-Tong hebben mogen memoreren en haar daarmee een klein deel van de eer hebben mogen doen toekomen die zij zo ten volle verdiende.

REDACTIE

„OOM NELIS”

In Tong-Tong No. 10 van 30 november 1961 las ik met leedwezen het overlijden van de heer Cornelis F. De Serière du Bizournet. Als vriend wil ik gaarne via de Tong-Tong zijn gezin met mijn deelneming betuigen in het smartelijk verlies.

„Oom Nelis” zoals hij genoemd werd, leerde ik kennen in 1942 in het Tjimahi 4e & 9e Bat. en later in de verschillende Indische kampen en in Japan heb ik hem van nabij meegemaakt. Met zijn veel jongere neef Edu en de „blonde” Indo John Wiersma, toendertijd nog Korporaal, vormde hij het onafscheidelijke trio „Madoerezen”.

Het was altijd Oom Nelis, die ons met raad en daad bijstond, de verhitte gemoederen temperde als het ons soms teveel werd, en hij was altijd ook één van de eersten die graag een strootje afstond.

In hem verliezen wij een goede vriend en een waar mens. Moge zijn ziel in vrede rusten. Met vriendelijke groeten en dank voor uw intermediair.

FRED. A. KOLLE

West Hyattsville, Maryland, U.S.A.

Zuiver persoonlijke „Indrukken” nopens de veelzijdige neger-vraagstukken in de U.S.A.

(slot)

door G. de Jong

Drie keer heeft steller dezes geprobeerd tegen colored lief te doen. Toen hij een taxichauffeur complimenteerd over diens stratenkennis, blafte de vent terug: „Door al die vriendelijkheid gaat er toch geen cent van de ritprijs af: 't is one dollar, see?” Een meisjes-liftbediende haalde, bij mijn, inderdaad provinciale opmerking over lekker-weertje en zo, haar lollige hidoeng pessek hooghartig op zo van: „Als jij soms dacht me je hotelkamer in te smoezen, ben je bij mij aan het verkeerde adres, ouwe snoeper”. Een, ditmaal superlelijke kelnierin haalde in een soortgelijk geval haar kolossale schouderpartij op... op een positief beledigende manier als dacht ze: „Zeker een borreltje op, anders was die ofay niet zo kwebbelziek”. (Ofay, negerbargoens scheldwoord voor whites eigenlijk: vijand.) 'k Heb het toen maar opgegeven — temeer daar „journalistiek interviewen” toch uitgesloten is — en heb ze de resterende weken maar even hard genegeerd als wij whites dat allemaal (horen te) doen.

Een niet onkardinaal punt, temeer daar kerkelijk-leven er zogezegd in de... mode is, de moraliteitsmeter, the low morals of that lot. Wat ook alweer kloven graaft. Is de zwarte 14% tamelijk vroom, dier warm zwartbloedige natuur schijnt ook z'n erotisch-getinte eisjes te stellen. Het percentage onwettige geboorten is „schandelijk” hoger dan bij al dan niet kille, koele, koude Witgezichten. Kort en uiterst bondig: het kleurdeernke is leicht zu haben!). Evenals in tempo dehoeloe bij ons ten plattelande en vooral in merry old England is, in een coloured church, een bruidje-in-bl-verw. haast normaal. „Dit” lijkt wel des negers te zijn daar, naar verluidt, ook in onze West trouwpartijen, waarbij de bloemenstrooi-(st)ertjes de allang ter wereld gekomen anaks van het bruidspaar zijn, geen ongewoon verschijnsel zijn. Hoe 't zij, er zijn veel natuurlijke kinderen. Iemand die het uit sociaal-

werkbezigheden weten kan, vertelt me van een vrouw met 8 stuks, alle uit verschillende vaderlijke bronnen. Deze gezinsgroep was met z'n negenen aan de — zojuist vermelde — Soc. Zakenbijstand (ten laste van het overige 86% witte percentage.) Nu zou ik dit als een sterk verhaal opgevat hebben als ik niet, in de damesblaadjes voor colored lezeressen als Sepia, Tan, Bronze, Bronze Thrills e.d. sterke verhalen gelezen had, waarin de Hij en de Zij bedwaard wel even... verdergaan dan in onze feuilletons, bedwaard eindigend met één hele kus en diep sericuze „mondelijke” cont(r)acten nopens huwelijks voorwaarden en zo.

Een beroeps genoot van me, die daar een kantoor geopend heeft, vroeg ik „er” naar. En of we samen niet eens konden gaan neuken in de negerdancings, waar het naar zeggen zo... senang toe gaat. De man in wezen een vlotte knaap, gaf een tekenend immigranten-antwoord: „Ben er zelf natuurlijk nooit geweest! Ik zorg eerst maar eens, dat ik hier een status verwerf. 'k Ga alleen met de, voor mijn doen hoogst bereikbare, society om en laat me in de Kerk van alle kanten goed opnemen. Zit ik hier eenmaal in het zadel, dan zal ik 's aan mijn eerste avondje-uit gaan denken...”

Deze even keiharde als praktijkslevenswijze raad zou ik trouwens alle landverhuizers willen doorgeven, waarover straks meer met 'n enkel woord inzake het „kleur” bekennen door getinte Hollanders.

Ik heb meer... belevenissen, maar meen wel aangestipt te hebben, dat wij hier in de Oude Wereld deze zee van problemen niet zomaar mogen be-laast staan veroordelen. Wat echter bevreemd is het feit, dat het Amerikaanse publiek zijn kleurweezin toch maar achterstelt bij zijn sportzin! Dat men er (sinds kort) negerathleten ebenbürtig opnoemt in hun nationale teams. Omderville van de „heilige” doelpuntjes wordt water in de kleurwin gedraan. Een, ook bij ons bekend maar anders belicht, geval waarover ik daar en in de krant las én op de tv hoorde én in een gesprek tegenkwam, is het huwelijk van de eenogige oudere negerkomek Sammy Davies met een Zweedse, blonde variétéartieste. Ik had er over gelezen, dat bij de huwelijksvoltrekking het blanke rapalje met de „blanke” politiesabel van het stadhuis weggehouden moest worden, welk plebs zich verzette tegen gemengde huwelijken als zodanig. Als bijkomstigheid, dat beiden voordien tot het Joodse Geloof waren overgegaan. Hier echter begrijp ik, dat men het als een blamage voor alle instanties beschouwd: het Jodalisme zou die twee, beiden gescheiden en niet met schier smetteloze conduülistjes, niet zo zonder meer hebben moeten opnemen; het negerbloc zou niet bijster met deze verbintenis „met dat mens” zijn ingenomen. En tenslotte is men er nooit voor die interraciale verbindingen gepoorterd geweest waarbij de vrouw de witte partner is, terwijl men beiden als zijnde geen sterren van een reclamegebaar verdenkt. Waarschijnlijk zal men er milder staan tegenover de toch talrijke marriages tussen colored militairen der Forces in Germany met (de Amerikaanse verhoudingen niet snappende) Deutsche Mädels.

Terugkomend op ons eerder voorgenomen Nooit Generaliseren, zou 'k liever geen „afdoend” antwoord willen geven op de wellicht enkele donkerder uitgevallen Nederlanders-met-emigratieplannen op de nerveuze lippen liggende, vraag of de Indo er... machinaal bij de witten wordt ingelijfd. Dat hangt, dacht

(Lees verder volgende pag.)

DE DOOD SLOEG TOE

Weer heeft U het vorige nummer te laat ontvangen. Juist toen wij over en weer ingesteld raakten op het „anders dan tot nog toe” trof onze Drukkerij een grote slag.

Op weg naar hun werk, tussen Amsterdam en Enkhuizen, werd de bestelwagen van de Drukkerij, op een voorrangsweg, gegrepen. De chauffeur J. Jalink en het bindstertje A. Frank kwamen daarbij om het leven.

In de kleine werkgemeenschap, die door de geringe omvang nog de kenmerken van de directe menselijke relaties heeft, kwam deze slag des te harder aan.

Twee jonge mensen, 19 en 17 jaar nog pas, werden uit het leven weggerukt.

Kon het anders dan dat de diepe verslagenheid van hun medewerkers invloed had op het werk?

Maar het leven gaat door en ook hier zal men zich van de toegebrachte knak herstellen.

Wij weten geen van allen wat het Lot voor ons in petto heeft.

Tong-Tong was te laat... de oorzaak kan zeer onverwacht zijn.

REDACTIE

Lucille Richards

Dit is Lucille Richards. Iedere Indische emigrant in Californië kent haar naam. Bijna allen kennen haar van aanzien. En wederom alle hebben het gunstige verloop van hun vestiging in belangrijke mate aan haar te danken. In het geweldige, ingewikkelde en machinaal werkende emigratie-apparaat was zij het levende, warm-kloppende menselijke hart. De vrouw die met tact de sponsors uitzocht, met eindeloze ijver de huisvesting in orde bracht en eerste werk zocht, altijd met een frisse lach aan het station stond om nieuwkomers af te halen en veilig op te bergen en ze regelmatig daarna bleef opzoeken om waar nodig te helpen.

Haar eigen woorden: „M'n Amerikaanse vrienden heb ik verwaarloosd, maar ik heb er honderden nieuwe voor in de plaats gekregen. Ik houd van uw Indische Nederlanders en ik bewonder ze. Ze vormen een aanwinst voor Amerika. Het liefst zou ik over vijftig jaar nog eens terugkomen om te zien hoe hun kinderen het dan maken". Voor wie vaak gehoord heeft: „Over vijftig jaar ben je weggeassimileerd" is dit toch een heel ander geluid. De weerklink is niet uitgebleven. Nu de individuele bestaansstrijd gewonnen is, ontplooiën zich in Amerika vele sociale en culturele groepsactiviteiten, die een vaste en een eervolle plaats in de Amerikaanse maatschappij zullen innemen. De Indische klapper, aangespoeld aan de Californische kust, met liefde en begrip ontvangen door Lucille Richards, groeit tot een nieuwe boom in rijke wasdom.

Vervolg van vorige pag. 4.

ik zo, van de staat en daarbinnen de stad af; ook de buurt waar men zich metterwoon vestigt, de spraak, de kleding. En niet te vergeten de gezindte en sponsor. Voorts hangt zoiets samen met de coterie waar men zelf aangeeft de anthropologische zin van African radicaal bij te willen horen. Voor coloured is geen (partieel) Aziat aangezien; behalve in de tint, alhoewel het vel... ook alweer in structuur en „rooster" anders is, zijn er te veel verschilpunten; en wel in de (kuitloze) benen, de handen, het haar. In staten met veel Latijns bloed, dus telgen van het Mediteranees slag, zal men daar wel mee vereenzelvigd worden — in Canada met de Franstalige sectie. Het blijft echter — *darbt* ik zo — oppassen wanneer men kwalijk kan bogen op Irish of Scottish of „Dutch" (in de zin van Deutsch, wat veel verward wordt) descent. Uit zelfbehoud moest de werkzoekende maar niet met officiële colored optrekken. Ik zie iets in clanvorming met de al gevestigde Indische „club", in kolonievorming. Dat hebben ze allemaal zo gedaan: de Bretons in Canada, de Italianen in New York City; de Chinezen vooral, zomede de Mexicanen. In zo'n staat in de States leunt men dan tegen mekaar: de bijv. Russische arts geneest de kinderen van de Russische kleermaker, die dokters pak maakte. Maar hoe het zij, binnen zo'n natie welke toch idealiter streeft naar *bliven* van Caucasiche komaf, lijkt het me niet verstandig zich in te laten met enigerlei niet „germaans-keltische" bevolkingslaag. De zaak is men houdt er niet van Dagos, zijnde wat wij classificeren als Exotische lui — Argentijnen, Perzen, Algerijnen and what have you. Those dont belong, als U begrijpt waar ik heenwil. (Het zou in TT te ver voeren die colored te releveren, die *passed* nl. de kleurlijn, die voor wit doorgaan, voor vaag-Spaans of wat ook en die soms blond zijn, de white negroes) Ook al is het tot mijn verwondering, want in '20/25 was dat nog wel het geval, nu na en door de Tweede Oorlog met het opzien tegen die bar beschaafde Europeërs afgelopen, toch wil men graag nazaat-van-WHITE-Europe blijven. Met een snobistische voorliefde voor ongelukkige namen en trekken vanwege die

bewuste Mayflower, waar toch maar the Old Stock en Ome Sam's upperten uit is voortgekomen. Zoals de *trouw* TT-lezers zich herinneren zullen heeft 's een Abonnée geklaagd, dat, terwijl zij zich met de Haagse kantoorcollegas geassimileerd waande, haar medewerkers elkander NA het werk ook thuis ontmoetten terwijl zij bij geen hunner over de vloer kwam. De Red. heeft dat toen zaak getypeerd met *Kantoor*-associatie, eindigend klokslag op werkplaatsluitingstijd. En nu heb ik zo de indruk, dat die zg. verandering en de smeltkroeserij in de United States maar semi-of handelsvriendschap is. Men er in de huiskamers in de klassieke schotjesgeest van gelijke ex-nationaliteit, overeenkomstige financiële omstandigheden, gezamenlijke „campus"-opleiding, zelfde buurtkerkje enz. samenklit — ietwat op z'n Indisch. Zulke groepsfoto's als de (uiterst levensblijde jeugdige) Roy Stevensz in TT van 15 dec. als... bewijsstukken aanvoert, houd ik — in de loop der tijden gekiekt met ettelijke mede-Comité, of Commissieleden — eerder voor toevalsplaatsjes van na de opname uit mekaar spatende enkelingen, die niet met mekaar's zusters „date" en resp. vrijen resp. trouwen resp. young America mee opbouwen. N'en déplaïse de menskenner Tjallie vind ik *(maar wie en wat ben IK?)*, het beoogde etiket: Indo American lariëkoek of beleefderwijs idealogie. Zoiets kan nog wel bij ons met hooguit 4, 5 zuilen als binnen elke kleinlandse structuur van eventuele oentropen en vakbonden, maar niet op een natie van 180 miljoen over 50 staten van tropisch Hawaii tot polair Alaska, want daar verdrinkt 'n minderheid in — maif. Zulks een begripswording is hoogstens binnen een dorpelijke gemeenschap mogelijk als bijv. „kampong Pasadena", Calif. Of binnen één stad met z'n Neapolitaanse wijk, waar men... wezen moet voor spaghetti, of Chinatown, waar je slagen kan met rare Xmas giften. Immers, om met Wm. Vogt-van-de-Radio te spreken: elk aspect heeft weer facetten.

Vasthoudend aan de... afspraak ons te houden aan *persoonlijke* en deswege mogelijk eenzijdige ondervindingen, kan ik slechts zeggen, dat ik nooit geloof, dat er bij o.a. de gefortuneerde schoonouders van onze jongen zo in

de smaak zou zijn gevallen, als welkome *familie* geaccepteerd en uitgenodigd me er, met geoffreerde bankcredieten enz., te willen vestigen als ik lichamelijk (en geestelijk) géén „onverbeterlijke", rasechte kaaskop was geweest. En dit slaat natuurlijk in sterker mate op hun Nederlandse schoonzoon, die — geelharige Batavier als-t-ie is — zeker geen blauwtje gelopen heeft. Wat is nl. HET *biologisch* — Wapen der op afstandhoudende negerhaters tegen de gelijkschakelaars en non-discriminanten: „Accoord, van Putten... nicker-kindens zijn even snaps en clever als jouw kids mits ze maar evengoed onderwijs krijgen. Negermusici spelen stukken beter dan onze muzikanten... Negerboxers hebben meer Ausdauer dan onze prizefighters... Negerinnen bennen trouwer vrouwen dan onze omniks van d'r man afgaande women... Zwarte voetballers zijn speltechnisch verheven boven mijn highschool-jongens... de negress is een zorgzamer moeder dan onze moderne mam-mies... Colored dominees spreken gevoeliger dan onze koele theologen... Maar amice, zou *III* graag zien, dat je dochter met zo'n *beter* shine, coon, dorkie trouwde? En is je vrouw zo bijzonder gesteld op kleinkinderen with an Harlem-lick of the tarbrush!?" Enfin, „ze" komen er niet uit. De op papier bijgelegde schoolstrijdjes (uitgaande van de witte moeders by the way) ten spijt, in weerwil van de gekleurde winkelmisjes en de zich vandaag in gemengde cafetarias neutraal dragende uitgaande black boys. En, uithoofde van hogere accrés dus het meerdere kindertal per negro, neemt dié bevolkingsgroep in macht en kracht toe. En daarmee beider problemen.

J.

1.) Dit kort en niterst bondig" heeft echter al vaak geleid tot betrouwenwaardige definities voor de *béle* groep of het *béle* ras, terwijl uit dit artikel toch duidelijk blijkt dat alleen bepaalde niveaus besproken zijn. Uit eigen ervaring weten wij dat nieuwkomers van het gele, bruine of zwarte ras in Europa ook al gauw naar huis schrijven dat het blanke meisje „leichts zu haben" is. Omdat men uit de eerste slagge contacten (met b.v. het uitgaande of (vervolg op pag. 21)

De tijger in het volksgeloof

Deel IV

Een kenmerk van deze metamorfose is, dat zij geleidelijk aan plaats heeft, dus niet ineens. Zo was het een man, die met een vrouw uit het dorp Broto, Grobogan (Midden-Java) was gehuwd, verboden om zijn vrouw wakker te maken, daar dit dan een ongeluk zou brengen. Zij moest altijd uit zich zelf ontwaken. Toen zij beiden eens op reis waren, viel de vrouw in slaap en dit duurde zo lang, dat haar man besloot om haar toch maar wakker te maken, uit vrees, dat men het doel anders niet voor het invallen der duisternis zou kunnen bereiken. Toen bleek, dat zijn vrouw, evenals haar vader en de dorpsgenoten, behoorde tot de „matjangadoengan”.

Een verwonding bekomen tijdens de toestand van „tijger”, belet het verwonde deel de menselijke vorm weer aan te nemen. Een Palembangse legende vermeldt, hoe een vrouw, wakker geworden, ziet dat haar man is thuisgekomen en om zijn linkerarm een verband draagt. Daar hij vast schijnt te slapen, kan zij de nieuwsgierigheid niet weerstaan, om het verband los te maken. Tot haar ontzetting ziet zij dan, dat het de poot van een tijger is. Kent men de menselijke naam van de „matjangadoengan”, dan wordt zijn magische macht teniet gedaan en kan hij dus die persoon geen kwaad doen. Evenmin is dat mogelijk indien de betrokken persoon beschikt over „sarats”, zeer krachtige toverformules, speciaal voor dit doel.

Gemeenschappen, bestaande uit „getekende” tijgermensen komen thans niet meer voor op de eilanden Sumatra, Java en Bali, waar de tijger inheems is. Wel zal men nog wel eens individuen aantreffen, die men voor een tijger-tjindakoe houdt, omdat zij de geul in de bovenlip missen.

Mijn enigste persoonlijke ontmoeting met een „getekende” tijger-tjindakoe, vond in 1926 plaats in Indragiri. Tijdens een mars van Kotabaroe, gelegen aan de Retsrivier, naar het binnenland, raakten mijn twintig dragers, allen Sumatranen, in hevige opwinding, toen wij een man tegen kwamen in het bezit van een zeer verwilderde haardos en tot mijn niet geringe verbazing van een kledingstuk, wat onlogisch eens een jacket moest zijn geweest. Wat hij echter niet had, was een geul in zijn bovenlip, vandaar dus die opwinding, daar men hem blijkbaar van reputatie kende. De gids had mij haastig iets toegeluiserd om de situatie te verklaren en om toestem-

Foto genomen van de man met de „geullose lip” door de Mantri Politie te Kotabaroe.

ming gevraagd hem wat levensmiddelen en geld te mogen geven uit zijn naam. Na bevestigend te hebben geknikt, werden hem een rijksdaalder, wat rijst, gedroogde vis, zout en een fles klapperolie aangeboden. Zonder maar ook een woord of manueel van dank, verdween hij daarop al prevelend in tegengestelde richting, terwijl mijn mannen eerbiedig voor hem opzij gingen. Volgens de gids zou hij een echte tijger-tjindakoe zijn, die zonder vaste verblijfplaats te hebben in deze afgelegen streken rondzwierf, maar overigens nooit enig kwaad zou hebben bedreven.

Hij overnachtte nooit in een menselijke woning, verdween soms voor langere tijd, om dan even plotseling weer op te duiken. De bevolking schiep hem geregeld van levensmiddelen te voorzien en men gaf hem op de koop toe ook geregeld wat geld, meestal een zilveren rijksdaalder namens het gehele dorp. Wij moesten die dag ca. 25 Km afleggen en toen wij hem tegen twaalfven ontmoetten, hadden wij nog een vijftiental voor de boeg. Omstreeks vijf uur kwamen wij in het dorp aan, waar wij zouden overnachten, want ik had, in de hoop hem nog te kunnen achterhalen, onderweg nog een tijdlang de sporen gevolgd van een olifant, een solitair, die kort tevoren onze weg had gekruist. Wie schetst mijn verbazing, toen ik bij aankomst de Tjindakoe op ons vond wachten, om mij een brief te overhandigen van de Mantri Politie van Kotabaroe, om mij mede te delen, dat hij vlak na mijn vertrek dien morgen, uit Rengat, de hoofdplaats van Indragiri, bericht had ontvangen, dat de resident vergunning had verleend voor de invoer van mijn jachtgeweren, welke vergunning noodzakelijk was, daar ik via Singapore was gekomen. De Mantri had mij een voorlopige toestemming gegeven, omdat door de een of andere duistere reden, de aangevraagde nog niet gearriveerd was. De Tjindakoe had dus de 35 Km, welke hij na onze ontmoeting had moeten afleggen om mij weer te bereiken, in krap vijf uren afgelegd, op zichzelf reeds een opmerkelijke prestatie, maar nog te meer zo, omdat hij ons voorgekomen, zonder ons te hebben gepasseerd. Volgens de bevolking zou hij dwars door de rimba zijn gegaan, hetgeen dan tevens de reden er van zou zijn, waarom hij ons niet was achterop gekomen. De door ons gevolgde weg was de enige en tevens de kortste verbinding met Kotabaroe, doch uiteraard langer dan de afstand hemelsbreed gemeten, dwars door het bos. Direct na het afgeven van de brief, waarvoor ik hem een reçu moest afgeven en het ontvangen van zijn beloning, verdween hij weer, zonder ook maar een woord te hebben gesproken. Het was onmogelijk gebleken om met hem een gesprek te beginnen. Later vernam ik van de Mantri Politie enige

zeer interessante aanvullingen op 's mans levensgeschiedenis. Volgens hem was de Tjindakoe verre van dom, eerder een uiterst gewiekste kerel, die op geniale wijze zijn afflictie — het gemis van een geul in de bovenlip —, had weten uit te buiten en daarbij bovendien het liet voorkomen alsof hij niet praten kon. Geregeld verdween hij voor langere perioden en de Mantri had zo'n flauw vermoeden, dat hij dan naar de overwal wist te komen met een prauw, om daar het „verdiende” geld in ongepaste vreugde te verteren en terugkerende en passant opium binnen te smokkelen. Wetende hoe de bevolking in hem een echte tijger-tjindakoe meende te moeten zien, was het buitengewoon moeilijk om hier in Indragiri zijn gangen na te gaan of iets tegen hem te ondernemen en moest hij geduldig zijn kans afwachten, in de hoop, dat hij zelf, of anders een van zijn mede-smokkelaars zich op een goede dag zou vergalopperen.

Ieder geval kende de Tjindakoe de weg in de rimba als geen ander en opiumsmokkelaars zouden er wel voor zorgen, om de „mythe” goed levend te houden. Het was de Mantri gelukt een goede foto te maken van de man in zijn rol als tijgermens en hij had daarvan verscheidene afdrucken gestuurd naar de havenplaatsen van de overwal, vooral de kleinere, in de hoop, dat men hem daaruit zou kunnen herkennen en dan zijn gangen nagaan. Mijns inziens was de kans daartoe echter zeer gering, want bij zijn bezoeken aan Malakka zou hij er wel voor zorgdragen wat geciviliseerder uit te zien en het zou zeker niet onmogelijk zijn, dat hij zelfs een manier had gevonden, om zijn gebrek op de een of andere manier te camoufleren.

Indien echter de Mantri Politie gelijk zou hebben, waaraan ik persoonlijk niet twijfelde, dan was dit wel een zeer onverwachte en merkwaardige ontknoping!

Volgens de bevolking zou het hier dus om een onbewuste, lichamelijke transformatie in een tijger gaan en als bewijs voerde men aan, dat hij steeds weigerde om in een woning te overnachten, daar hij blijkbaar vreesde, dat er dan moeilijkheden zouden kunnen voordoen, want hij kon nooit van te voren weten, wanneer de metamorfose zich zou voltrekken. Onbewuste lycantrophie kan zich echter ook nog op een andere wijze voltrekken. Daarbij valt de betrokken persoon in een zeer diepe slaap, welke op een doodslaap gelijkt, waarbij dan de ziel het lichaam verlaat en transmigreert naar dat van een tijger, dus tijdelijk daarvan bezit neemt en diens gedrag beheerst. Dat wil dus zeggen dat deze menselijke ziel hem er toe brengt een mens te doden. Het plotselinge wakker maken van zo iemand, zou tot onvermijdelijk gevolg hebben, dat de ziel niet meer zou kunnen terugkomen. De man zou of sterven of krankzinnig worden. Ook het verwonden van een tijger, waarvan een dergelijke ziel tijdelijk bezit heeft genomen, betekent voor de eigenaar de dood, of wel een identieke verwonding krijgen.

Op Bali wordt een dergelijke lycantrophie vooral toegeschreven aan de weertijgers, die zich bezig houden met likschennis, dus geregeld op de plaatsen marauderen, waar de lijkverbrandingen plaats hebben. Een dergelijk geloof vindt men ook nog op Java in het meest oostelijke deel.

J. C. H.

De volgende hoofdstukken zullen t.g.s. volgen: VBewuste lycantrophie. VI. Nagalisme (volgtijgers). VII. Na de dood transmigratie van de ziel in een verwant dier (Metempsychose). VIII. Door il'moe macht verkrijgen over dieren. IX. De tijger in de Islam. Literatuuropgave: Zij die belang stellen in deze serie, worden beleefd verzocht hiervan aan de Redactie kennis te willen geven, en ook hun eigen bevindingen te willen vermelden. Redactie.

Journalistieke Totems en Bonzen

UIT EEN ONVERSCHONKEN BEZIT EN EEN VERGANE TIJD (3)

Eén van de harde werkers in het Insulinde van die dagen, M. van Geuns, die tijdens een zijner vliegensvlugge reises naar Europa (vliegensvlug, hoewel men toen nog niet tussen Nederland en Indië vloog) een zakenbezoek aan „DE NIEUWE COURANT” had gebracht, ontmoette daar Jan Fabricius; zag met zijn uitgeslapen zakenmansblik onmiddellijk wat voor vlees hij in de kuip had en legde beslag op hem voor het „SOERABAIASCH HANDELSBLAD” en zijn drukkerij.

Met iets dergelijks op de lippen en in het hart als Voltaire had toen hij de lage landen vaarwel zegde, verliet Fabricius in het voorjaar van 1910 de NIEUWE COURANT, met de belofte, dat hij mij aan zijn zijde zou roepen, wanneer hij daar in Indië iets voor mij en ik iets voor hem kon doen. En die belofte werd twee jaar later ingelost.

Ik zie hem nog op een februari-avond van 1910 in de Grote Schouwburg te Rotterdam zitten bij de première van „DE RECHTE LIJN” Ik was toen 31 jaar, en thans 83, schaam ik me niet meer om het te vertellen: in het donker der zaal liepen de tranen mij over de wangen. Tranen... niet om het stuk, maar om de gedachte, dat deze prachtvriend mij ging verlaten. Want een of twee dagen tevoren had hij ons zijn benoeming bij Van Geuns medegedeeld.

Die jaren 1910 en 1911 zijn de moeilijkste van mijn leven geweest. Toen, een donkere winterdag van begin 1912, bereikten mij zijn telegram en zijn chèque met het geld voor de reis. Fabricius, die het in Oost-Java ook alweer niet lang had uitgehouden, was in Batavia een eigen dagblad: het BATAVIAASCH HANDELSBLAD begonnen en riep mij aan zijn zijde.

Twee jaren, 1912 en 1913, heb ik toen in Batavia doorgebracht en het voorrecht gehad mijn grote vriend dagelijks te ontmoeten. Zijn nabijheid maakte deze periode van mijn leven tot verrukkelijke jaren, waarop ik nog heden met heimwee terugzie.

Ik zou een hele jaargang van TONG-TONG kunnen vullen met het ophalen mijner ervaringen met deze bijzondere mens. Ik moet me echter beperken, want overdaad schaadt ook hier en mijn verhaal zou al te eentonig worden. Bovendien heb ik nog zoveel te vertellen over de andere grote figuren, die ik in die tijd heb leren kennen. Een tweetal typische anecdotes mogen niettemin het hoofdstuk, dat over Jan Fabricius gaat besluiten.

De eerste plaatst zich enkele weken na mijn aankomst te Batavia en mijn medewerking aan het BATAVIAASCH HANDELSBLAD. Dit blad en zijn Redactie kregen dagelijks een dikke portie smaad en insinuaties van onze collega Karel Wybrands in zijn kraant: het NIEUWS VAN DEN DAG VOOR NEDERLANDSCH INDIE. Wij waren trouwens niet de enigen, die daarmee verteerd werden. De heren Wybrands zochten en vonden het succes van hun kraant in het bevuilen van min of meer hooggeplaatste personen uit de Indische samenleving van die dagen. Het geschiedde in zulk een mate, dat op alle bureaux, Regerings- en andere - het NIEUWS in een la van de schrijftafel van de chef lag en deze, zodra hij eventjes alleen was, het voor de dag haalde en haastig keek wie er aan de beurt was geweest, en, als hij het niet zelf was, zich verlustigde in de kwaadaardige praatjes over zijn vrienden en kennissen. Want in de Europese wereld op Java van toen kende iedereen iedereen.

Het venijn was extra gepeperd waar het om Fabricius en zijn staf ging. Zelfs mevrouw

Fabricius en hun kinderen werden niet gespaard. Die nieuwe concurrent: het HANDELSBLAD, moest immers in de grond worden geboord, coûte que coûte...

Bij ons lag het schendblaadje van K.W. niet in de la, doch openlijk op de tafel, en Van der Pant en ik smulden al bij voorbaat van de manier, waarop onze hoofdredacteur van replek zou dienen. Want Jan was ook geen kleine jongen, en zijn afmakerij was nog te krankerig omdat ze de grenzen eener behoorlijke

FEUILLETON DOOR

polemieek nimmer te buiten ging. Het was elke dag opnieuw weer een genot om dit tweegevecht te volgen.

Een keer, toen hij weer eens goed was aangevallen, zat Fabricius, toen ik om 8 uur op kantoor kwam, zo sip te kijken als ik hem nog nooit had gezien. Hij die altijd een-en-al vrolijkheid was, zat ditmaal blijkaar in de put.

Karel Wybrands de alom geduchte hoofdredacteur van „Het Nieuws van den Dag van Nederlandsch-Indië”

Mijn nieuwsgierigheid werd niet lang op de proef gesteld. Karel Wybrands had een auto-ongeluk gehad, hij was met de wagen tegen de borstwering van een brug over de kali gevlogen en lag nu met enige vrij ernstige in- en uitwendige kneuzingen in het ziekenhuis Tjikini.

En... ziehier nu de echte Jan Fabricius: Gerrit Wybrands was met verlof in Europa, zoals altijd wanneer zijn broer in Batavia was, en Van Loon zat dus alleen voor de redactie.

„Ik heb”, zei Fabricius, „aangeboden K.W. te vervangen tot G.W. er is. Jullie zijn hier met z'n drieën. Het is niet meer dan billijk, dat er aan het NIEUWS tenminste twee zijn”. Zo was — en is — Jan Fabricius. In plaats van te juichen om de moeilijkheden waarin zijn aartsvijand nu zat, bood hij hem ridderlijk zijn hulp aan.

Het aanbod werd afgewezen. De toestand van K.W. bleek niet ernstig te zijn. Binnen enkele dagen zou hij de scherpe pen weer kunnen opvoemen. Intussen kon Van Loon het wel alleen af.

Het is hier de plaats om enkele woorden van welverdiende hulde te wijden aan Van Loon. Hij was een harde en zeer bekwame werker. De courant steunde voor een groot gedeelte (het eigenlijke nieuws) op hem, niet alleen gedurende de afwezigheid van K.W. Hij was een fatsoenlijke journalist en waar hij altijd en onder alle omstandigheden even goed van humeur was, viel het hem niet moeilijk, zijn bijdragen aan de kraant met de nodige humor te kruiden.

De Van Loon van het NIEUWS was een broer van die andere grote en fatsoenlijke journalist, Han van Loon, Parijs' correspondent van de NIEUWE ROTTERDAMSCH COURANT.

Nauwelijks was K.W. na het auto-ongeluk weer op kantoor of de scheldpartijen begonnen fris opnieuw. Wat edelmoedigheid is, daar kon een K.W. niet bij.

Nu het tweede staaltje.

Een goed halfjaar later heeft Fabricius iets voor mij gedaan, dat hem ook weer teken, ten voeten uit.

Ik was met twee weken vakantie geweest in Soekaboemi, in dat heerlijke hotel SELABATOE, dat, met een prachtig park van groen en bloemen als een paradijs tussen de bergen van de Preanger ligt, halverwege Batavia en Bandoeng. En terwijl ik daar lag te genieten in *dolce far niente*, was er beneden, aan de Kali Besar, iets gebeurd waarover de tongen waren los geraakt, in een heftig voor-en-tegen. Schaap, een redacteur van de JAVABODE, had zich kandidaat gesteld voor het lidmaatschap van de sociëteit „CONCORDIA”, en hij was afgewezen, omdat... houd u vast!... hij een jood was. Joden waren niet gewenst temidden van het „deftige” publiek van die inrichting.

Deze eerder vermakelijke dan bedenkelijke gebeurtenis had mij, daar in de bergen, geïnspireerd tot een humoristisch gedichtje, dat ik aan het blad zond, waaraan ik verbonden was. Jan dorst het echter niet aan, het te plaatsen, en stuurde het mij terug. Waarop ik, kwajongen nog in die dagen — het aanbod aan het NIEUWS VAN DEN DAG, dat het gretig opnam.

De maandag daarop zat ik weer achter mijn schrijftafel aan het HANDELSBLAD, en ik bood Jan mijn excuses aan voor mijn baldadigheid.

„Helemaal niet nodig, jô, zei hij, geen reden voor excuses, hoor. Je hebt iets, waarin ik een gevaar voor onze kraant zag, naar onze tegenstander gestuurd, die roekeloos genoeg is om het op te nemen. Ik zie niet in, dat iets verkeerd in schuldle van jouw

(Lees verder pag. 22)

Foto uit: „Tanah Aer Kita”

De jonge vrouwen en meisjes in de Minahasa gaan veelal Westers gekleed.

MINAHASA een andere negorij

Ik moet zeggen dat ik met veel genoegen het verhaal gelezen heb, dat Mr. Oostwoud Wijdenes schreef over zijn fietstocht vice versa Kema (Kerstnummer 1961). Dat traject Menado—Kema heb ik meerdere malen afgelegd, niet per fiets, maar per auto, zowel op vrije zondagen bij wijze van ontspanning als op werkdagen in de uitoefening van mijn beroep. Ook heb ik op al mijn tochten in de diverse binnenlanden van het voormalige Indië geen wantrouwen bij de bevolking bemerkt. En al was ik toen toean padjak, de mensen hebben mij altijd met vriendelijkheid bejegend. Of kwam dit ook ten dele juist omdat ik bij de belastingen werkte?

Ik zal op het verhaal inhaken en U iets meer van de Minahasa vertellen. Ook over de „buitengewesten” is genoeg te schrijven, dat de moeite waard is.

een ander Indië

Toen mijn vrouw en ik in Menado voet aan wal zetten, leek het alsof wij in een ander Indië aangeland waren. Buiten de omheining van het havengebied stonden de mensen ons als het ware van boven tot beneden op te nemen. Aan boord hoorden wij, dat de bewoners van dit noordelijk deel van Celebes vaak ongewone belangstelling aan de dag legden voor iedere nieuwigheid. Dit zeiden ons mensen, die zelf uit die strek afkomstig waren. Wij hadden nauwelijks ons huis betrokken of wij merkten, dat ze ons op de boot niet te veel verteld hadden. Onze eetkamer was een en al glas. Van de woningen er naast was het huis gescheiden door levende paggers. Nu, iedere dag werden wij begluurd. Wij voelden hun ogen op ons richten als wij aan tafel zaten. Ik vertelde dit op kantoor en de meisjes die er werkten hadden er echt plezier in. „Och meneer” zeiden ze, „daar moet U zich niet druk over maken. Bij ons doen ze dat af en toe nog”. Natuurlijk maakten wij ons daar niet druk over, maar om in je eigen huis bespied te worden was zo leuk niet. Onze Chinese huisbaas verving de heg door een vrij hoge muur, maar veel hielp dit niet. Af en toe verscheen er een hoofd boven de schutting. Langzamerhand scheen de aardigheid er gelukkig van af te raken en wij zijn daarna verhuisd naar een woning met een groter erf, waar inzicht minder gemakkelijk

was. Om deze wijze van belangstelling heb ik meer dan eens moeten lachen. Kennissen uit Java afkomstig gaven een verjaarsfeest. Hun huis stond niet ver van de weg, had een voortuintje met een laag muurtje aan de straatkant. Bij dit huiselijke feestje werd er ook gedanst op gramofoonmuziek. Om te grote inzicht te beletten bleef de voordeur gesloten, maar de ramen waren open. Het feest was nog maar pas aan de gang of kijklustigen verzamelden zich voor het huis en hoe meer de tijd vorderde, hoe meer ze het huis naderden. Tot er enkelen voor de ramen stonden en het ontbrak er nog maar aan dat ze met degenen, die voor het venster zaten, uit een en hetzelfde boord zich van de gerechten bedienden. Feesten en eetpartijen waren echte begrippen voor de Menadonees. (ik spreek van de tijd vóór de oorlog). De oude huizen — vaak van gelijke type — schenen er voor gebouwd

Mijnbeer van der Veen begon ons zo maar ineens een brief te schrijven over een land, waar hij blijkbaar zeer gelukkig leefde: de Minahasa. Eenmaal op dreef, kon hij niet meer stoppen, maar zette er na vier kantjes toch resoluut een streep onder met de slotzin: „Dat was Minahasa, voor mij een andere negorij”. We vroegen om een paar foto's en rangl, kwam er meteen weer een brief achteraan met weer andere anecdotes uit die andere negorij”. Nou is het allemaal zoveel geworden, dat we zijn brief toch in een paar stukken gaan snijden, maar wij willen onze lezers geen wóórd onthouden van wat zo warm, zo sympathiek en zo eerlijk gezien en verteld werd. Hier begint mijnbeer van der Veen! Zal goed voorbeeld goed doen volgen? Wie weet ook zo te vertellen van de Sangir en Talaud-eilanden? van die overgelijkelijkmoete parel-groep in de Gordel van Smaragd: Banda Neira? Van Toradja en van Lombok? Van Padang en van Ternate? Van al die wonderlijke negorijen van ons oude vaderland? Vertel op! Doe mee!

REDACTIE

te zijn, kleine slaapkamers, lange binnen- en grote voorgalerij. Gastvrij waren de mensen ontegenzeggelijk en wij konden met ze best opschieten. Toen wij er pas waren, werden wij op een verjaardag gevraagd. „Jullie zijn hier nog niet bekend en daarom nodigen wij jullie speciaal uit. Bij ons is het zo, dat ze ongevraagd komen en wij doen er niet veel aan”. Nu, dan konden wij eerst wat eten vóór dat wij er 's avonds naar toe gingen. Maar wat zij onder „niet veel” verstonden, was een volledige maaltijd, drank en daarna nog allerlei versnaperingen. Familieleden van de gastvrouw zorgden er voor dat het de gasten aan niets ontbrak. Bij de Menadonees is de familieband zeer sterk. Het kwam vaak voor, dat een minder draagkrachtige bij een meer gegoede familielid inwoonde en in de huishouding meehielp.

njanji, njanji . . .

Dansi dansi en njanji, njanji, dat deden ze in Menado graag. Achter ons woonde een Menadonese familie. Eens kwam de man ons vragen of wij er geen bezwaar tegen hadden, dat zij die avond gingen zingen. Waarom zouden wij? Zingen kon immers geen kwaad. Nu, wij hebben de hele nacht geen oog dicht gedaan, niettegenstaande de watjes in de oren. Ze zongen van de vroege avond tot de vroege ochtend aan één stuk door in een tempo waar je in normale gevallen in slaap zou vallen. Later hebben ze ons dikwijls gevraagd te mogen njanji, njanji. Op mijn beurt vroeg ik of ze het niet te lang wilden maken, wat ze ook deden.

Zangconcoursen en fluitorkesten waren evenementen. Op racedagen werden door de diverse dorpen onderlinge wedstrijden gehouden. Die vonden plaats op de grote tribune. Meisjes in witte jurken met sjerp om en ... op schoenen. Bij het naar huis gaan kwamen wij ze tegen met de schoenen in de hand. Hoewel in jurk liepen de meisjes buiten de grotere plaatsen veelal op blote voeten. Gedanst werd er natuurlijk ook, groot bal op diezelfde tribune. Wij zagen de baboe van onze kennissen door de loper van de doktersapotheek ten dans gevraagd worden, maar zij weigerde. Paardrennen waren in Menado extra attracties. Vrouwen en meisjes chic gekleed flaneerden naar Engelse trant op het terrein en de tribune. De jockeys waren jongetjes van 14 tot 17 jaar, de paardjes ongezaald. De races werden altijd druk bezocht.

Ook in nog vele opzichten leek de Minahasa ons een andere negorij. Misschien kwam dat doordat de bevolking merendeels Christen is. De jonge vrouwen en meisjes gaan Westers gekleed. De meesten maakten hun eigen japponen, knappe naaisters vond mijn vrouw ze. De mannen lopen in jas en broek. In Menado woonden en wonen er zeker nog veel Sangirezen. De vrouwen deden veelal dienst als huisbedienden. De Talaud- en Sangireilanden liggen niet ver van Menado.

witte pumps

Op een avond van een wandeling thuis komende zagen wij in het bijgebouw vóór de keuken een vrouwspersoon in witte avondjapon en pumps aan. Wij stonden verwonderd te kijken. Zij bleek onze keukenprinses te zijn, gereed om uit te gaan. Mijn vrouw ging dadelijk in de kamer kijken of niets uit haar garderobe ontbrak. Op kantoor vertelden ze, dat wij ons niets behoefden te verwonderen, wanneer de meid tijdelijk een japon „leende”. De Menadonezen zijn over het algemeen trouwe kerkangers. Ieder dorpje heeft z'n kerkje. (’t lijkt wel in Holland) Toen wij er waren gingen de oudere vrouwen en mannen op het „platte” land in het zwart ter kerke, wat temeer een landelijk aanzien gaf.

(wordt vervolgd)

Lang leve onze oude sobat de goeling!

Ons bijschriftje bij de opmerking van Hoogewoud over de goeling heeft tot onze verrassing een stroom van kabartjes losgemaakt, van welke we hier een kleine keuze plaatsen. Als „side-line“ over zeden en gewoonten van Indischgasten en „Totoks in Totok-land“ vormen deze brieffragmenten een aparte en leuke bijdrage.

„Hier is er nog één die — na ruim 10 jaren in Holland — nog steeds hartstochtelijk verslaafd is aan de „Dutch wife“. Echt lekker slapen zonder goeling bestaat — voor mij — niet.“

M. Campbell

.....beken ik, persoonlijk de goeling afgezworen te hebben. Al de dekens raken los en dan krijg je het maar koud, is mijn idee. Mijn man daarentegen is een trouw goeling aanhanger.

Over die goeling kan ik nog een grappig voorval vertellen.

Toen ik tempo doeloe bij mijn vader in onze meubelzaak werkte, kwam er eens een Engelsman, die een ledikant bij ons bestelde.

„Ik wil het geheel compleet hebben met een Dutch wife er bij“, zei hij. Ik verbloekte van woede en vroeg hem even te wachten tot ik mijn vader geroepen had.

Toen ik vader het hele relaas verteld had, begon hij smakelijk te lachen. „Lieve kind, de Engelsen noemen de goeling een „Dutch wife“ zei hij. Je kunt het als een compliment beschouwen of niet, het is een kwestie van appreciatie.

Jeanne Weymo

Naar aanleiding van de in de rubriek „Van hier en gander“ gestelde vraag wie er nog steeds „goelingminded“ is gebleven, laat ik weten, dat ik, „satechse totokker“ (Amsterdammer) zijnde, nog altijd geregeld de goeling beuut.

Typisch is dat de goeling in Suriname, waar ik in eerste instantie zeven jaren vertoefde, in mijn tijd onbekend was. In de daarop volgende 20 oost-indische jaren was de goeling m'n trouwe bedgenoot. Vermeldenwaard is

dat in de Indische R.K.-internaten, kloosters, e.d. voor bevordering van een zedige rust, een goeling „saboer“ was. F. K.

Ook ik slaap met een goeling sinds de eerste nacht dat ik hier in Holland mijn ledematen in een bed van 80 cm. breed moest opbergen. Zoals Hoogewoud terecht schrijft: „Je rust er heel wat beter mee uit dan zonder“. Ook moet ik niets hebben van dat Hollands opmaken van een bed, zodat je in een „kattszak“ kruipt. Ik moet de dekens los over mij heen hebben. Andere gewoonte: tussen 2 en 4 niet storen (net als in Indië). In Holland moet men zich toch al aan zóveel aanpassen; laat ons alsjeblijft een paar vreugden houden!

G. J. v. Maartseveen

Heel wat maatschappelijke werkers klaagden erover dat veel Indische vrouwen maar niet wilden leren een bed Hollands op te maken. Vaak dacht men daarbij aan onwil of luiheid. Ook glijden losse dekens steeds af, wat in koude nachten zelfs gevaarlijk kan zijn. De aparte vreugde van een lekkere losse deken kent men hier niet. Zo begrijpen wij weer niet, hoe Hollandse vrouwen nati en bami goreng kunnen maken zonder wadjan.

Wij hebben nog altijd TWEE goelings in bed hoor! Alhoewel mijn man zich erover ontfermt en het liefst zijn kleine goeling (de 3e nl. als zijn „anak mas“ beschouwt). Als een boa constrictor wordt dit „lêfette ding“ (zoals ik het goelinkje betitel) om zijn nek gedrapeerd en zo ligt hij dan dra in Morpheus armen. Je moet het ding zien, net een baby-goelinkje, met een klein sloopje eromheen. Owee als het sloopje gewassen wordt (het is meer goelingstof en sloop dan kapok)! Juist dat smoezelige omhulseltje, dat doet 't m. Begrijp! Zo'n nieuw gesteven sloopje is niets!

Mijn zwager daarentegen, ook Totok, heeft daarentegen een KANJEUSE DIKKE GOELING! Extra slopen worden zelfgemaakt. Hij logeerde eens vier maanden bij ons, vanwege een overplaatsing, en ging alleen met de week-ends naar huis. Nu, dan ging dat ding mee, hoor, de auto in, geen gezicht! Over de gale-rij van het huizenblok liep hij ermee; het leek wel een trofee! Het zou anders een slapeloos week-end worden!

Ook het kleine goelinkje van mijn man gaat op allerlei reizen mee in de koffer!

E. L. V. - Br.

(„Lêfette ding“ is zo'n typisch zelfgemaakt woord, zoals je 'er in elk Indisch gezin wel een paar had: die door hun klankbeeld een karakteristiek apart illustreerden).

Ik had vroeger een oom, echte totok, een echte toean besar in Indië, die vaak op reis moest naar andere landen, zoals Australië, Amerika en Europa. Hij was zo gewend (gehecht kan je beter zeggen) aan een goeling, dat hij er niet buiten kon en zo'n ding overal meenam; hij had er een speciale koffer voor. Maar nu toch over dergelijke Indische praktische gewoonten wordt gesproken: Ik moet ook steeds een fles op een zekere plaats hebben; zou er gewoon niet buiten kunnen. Ik wed, dat de meeste oud-Indischgasten dit wel met mij gemeen zullen hebben.

E. Waardenburg

Wie weet waar?

In een hotelletje, ergens in een kleine plaats op Java, arriveerden laat in de nacht 3 handelsreizigers, die er wilden overnachten. De eigenaar was al naar bed en het drielat werd tewoordgestaan door de mandoer. Er was helaas nog maar 1 kamer met 2 bedden over, maar als de toean daar genoeg mee wilden nemen... Enfin, het moest dan maar, want ze hadden geen zin meer om zo laat in de nacht nog verder te zoeken naar een hotel. Morgenochtend om 5 uur waken, mandoer, want we moeten om half 6 vertrekken! De volgende ochtend incasseert de mandoer van de heren Rp. 10,— per persoon, zijnde het gebruikelijke tarief van dat hotel voor een overnachting. Hij brengt het geld naar de baas, die net is opgestaan en in zijn krosi males zijn kopje koffie geniet. Laatstgenoemde is zeer verbaasd te horen, dat mandoer kans heeft gezien om nog drie gasten onder te brengen, maar als hij hoort dat ze genoeg hebben genomen met één kamer en 2 bedden, zegt hij: Nee, dat is te gek. Laten we het verschil delen. Hier, geef ze Rp. 5,— terug! Mandoer gaat naar de heren terug, maar bedenkt zich onderweg, dat de 3 gasten moeilijk Rp. 5,— kunnen verdelen. Hij steekt dus Rp. 2,— in zijn eigen zak en geeft Rp. 3,— aan de heren terug. Als we nu de begintoestand met de eindtoestand gaan vergelijken, dan komen we tot een merkwaardig resultaat: De gasten zijn begonnen met ieder Rp. 10,— te betalen, dat is dus totaal Rp. 30,—. Ze zijn geëindigd met ieder Rp. 9,— te betalen, dat is totaal Rp. 27,—; en Rp. 2,— heeft de mandoer in zijn zak gestoken, dat wordt dus Rp. 29,—! Naaa! Sateo roepiah lagi ada di mana? De mandoer zoekt zich nog steeds suf. Wie weet het wel?

H. L.

BEROEP

Ze zitten met z'n drieën, jongens van de 6e klas, aan tafel te ngobrol.
„Wat ga jij later worden, John?“
„Geoloog of diepzee-duiker.“
„Jij, Denny?“
„Decor-ontwerper en schilder.“
„Jij, Luc?“
„Ook geoloog. Of anders linksbuiten. Of anders mid-voor.“
Dat weet ik dan alweer. Wie wil mijn studie-verzekering overnemen?

Ook van deze laatste gewoonte bestaan tientallen aneddoten.

Eén ervan: Hollandse huisvrouw heeft Indische kostganger. Een kennis vraagt: „En hoe bevalt de Indonetiër in huis?“ Antw.: „Een aardige bechbaafde man, maar met sommige onbegrijpelijke gewoonten. 's Morgens naar zekere plaats neemt hij altijd een fles water mee. Zou hij dat drinken voor een goede spijsvertering?“

Ik kende in krijgsgevangenschap iemand (zijn naam ben ik vergeten) die overal zijn goeling mee naar toe nam. Hij is zeker wel acht keer op transport geweest. Tegen de eind van de krijgsgevangenschap was het ding té horribel om naar te kijken: bevlakt en bemodderd, ettelijke malen opengesneden (door wantrouwende Jappen) en slordig dichtgenaaid. Ik durf te zweren dat deze man nog steeds een goeling heeft! Kr.

„De examenklas voor de hulpakte op de Salembaschool met onze Directrice Mej. Daz (1918). Ik sta juist achter haar, derde op de achterste rij van links. U kunt er eigenlijk bij zetten „Eindelijk getemd“. Want hoevel ik daar erg „manis“ witzte, was ik het helemaal niet...“

Mijmeringen over tempo doeloe

De foto van Kapitein Pourchez met zijn leerlingen, kortgeleden in Tong-Tong gepubliceerd, heeft een stroom van herinneringen bij mij opgeroepen. Herinneringen aan een lang voorbij, maar gelukkige tijd van mijn jeugd in Indië.

Ook ik was op gymnastiekles van Kap. Pourchez. Op een uitvoering droegen de meisjes witte jurken met rood galon, links van de hals tot 't midden en daarom heen. En de zwemles in 't Militaire zwembad in Mr. Cornelis. Doodsbang was je, als hij je in de gaten kreeg en je nog aan de hengel moest. Want dan was 't zwemmen of verdrinken, tenminste, dat dacht je en je spande je in tot 't uiterste. Na Kap. Pourchez kwam de Padvinderij. Een klein groepje jongens eerst, onder mijnheer de Korte. Ik deed ook mee, als eerste Padvinder in Indië, maar met de jongens en als jongen gekleed. Heerlijk vond ik die avontuurlijke tochten buiten Batavia, de beslissingen op de Chinese graven, achter Gang dit en Gang dat, die uitkwamen op Kramat, de Hooiberg, de Palatuinen.

Je moest elke dag een goede daad doen en een bijeenkomst begon met een appél, waarop je je goede daad moest vertellen. 't Was niet zo moeilijk, een stoel recht zetten thuis, was al een goede daad. Maar iets bijzonders was natuurlijk nog mooier. Bijv. een kip, die wat had ingeslikt met een draad er aan,

redden door de draad met voorwerp uit de keel te trekken. We gingen eens naar de Plantentuin in Buitenzorg. Een van de jongens liet z'n Padvindersstok in een vijver vallen, welke vlug naar 't midden afdreef. Hier had ik een kans voor een goede daad en sprong pardoos in de vijver, om 't ding er uit te halen. 't Was gelukkig niet diep, alleen was ik van top tot teen kletsnat en moest zo blijven lopen tot het opgedroogd was. Maar wat deerde dat toen in Indië. Je kreeg er zelfs geen verkoudheid door.

Later kwamen er meer meisjes bij en werd er een speciale afdeling opgericht. Toen vond ik 't niet meer leuk en deed niet meer mee. Ja, een jongen wilde ik toen altijd graag zijn, droeg jongenskleren, zodra ik uit school kwam en speelde graag met jongens. Verslond de boeken van Karl May en vereerde Winnetou en Old Shatterhand. Mijn Bataks rijpaardje had ik Ittschi gedoopt, naar de hengst van Winnetou.

We speelden meestal Indiaantje met Flamboyanttakken om ons hoofd. Die leken dan op veren. Met een vriendje lasseerden we te paard de koeien, die op 't Koningsplein weidden. Of we trokken met borstels en roskams gewapend naar een failliet circus, dat zijn laatste dagen in de benedenstad op Glodok beleefde, om de paarden te helpen verzorgen. Die leden honger en vraten hele repen zeildoek.

Toen 't Bandjirkanaal er nog niet was, had je in Batavia vaak overstromingen in de regentijd. De halve stad stond dan onder water bijv. ook 't Koningsplein. Op zo'n dag spijbelde ik eens met toestemming van mijn moeder van school, om een ritje te maken met onze Deleman door de ondergelopen straten. Ik mende en liet 't paardje soms vlak achter een sado, met een paar dames of baboes erin, stappen, die dan een heel waterballet over zich kregen en gillend protesteerden. Op Noordwijk stond een hele rij stoomtrams. Die konden niet verder door 't water. Opeens een geroep en gewuif. Mijn vader! Die was 's morgens naar zijn kantoor in de benedenstad gegaan, had 't althans willen doen, maar was hier blijven steken. We kwamen langzamerhand hem, waardoor hij niet veel had gezegd van 't feit, dat ik niet naar school was.

De school, later K.W. III H.B.S. De Dirk had het altijd over: „Komt niette pàls“, waarbij hij over z'n kin streek en over „we-reld“ en „secunde“. En dat vond je gek als kind. Er was een epidemie van klappertjes. Wie ze op school beschten, weet niemand, maar je kon nergens meer lopen of je trapte (met opzet) op die dingen. De Dirk kon er niets aan doen. We moesten buiten blijven zitten gedurende de uitspanningen. Maar je moest toch wel eens naar de W.C. En zodra wij meisjes onze schreden daarheen richtten, begon 't geknetter, wat een geloei van de jongens aan de overkant uitlokte. Komt niet te pàls!

Mijn moeder was een buitengewoon lieve vrouw, maar zoals vele Indische moeders, wat zwak in de opvoeding van haar spruiten. Toen mijn ouders naar Semarang verhuisden en ik 't schooljaar op de H.B.S. zou afmaken, werd ik bij een familie in de kost gedaan. Maar buiten hun medeweten kreeg ik een stapel reeds ondertekende briefjes mee, voor schoolverzuim, die ik naar eigen goedvinden bijv. bij moeilijke repetities gebruiken kon. 't Resultaat was dan ook een serie onvoldoendes en zitten blijven. Toen moest ik naar de Salembaschool in de kost en onderwijzeres worden. 's Middags in de rij wandelen onder toezicht van een van de leraressen.

O, ik geneerde me dood voor de meisjes, maar vooral voor de jongens van de H.B.S. Toch was 't een uitstekende school en de enige manier om nog wat van mij te maken. Zo gaat die mooie tijd van vrijheid en avontuur in ons geliefde Indië aan je oog voorbij, als je dit of dat ziet of leest. Ik herinner mij vaak een versje uit mijn jeugd. Later kon ons zontje 't zo gevoelvol opzeggen. 't Was over iemand in Indië, die zoveel moois van Holland gehoord had, dat hij er graag eens een kijkje wou nemen. Maar alles viel dan zo'n

(Lees verder volgende pag.)

„Ons huis in Gang Schmalz, Oud Tjandi (± 1906). Mijn vader staat erop en geheel links (naast een zuster van mijn vader Mevr. Christiène von Wedel-Dermoult) mijn moeder. Dat balkon boven de voorgalerij heeft mijn vader er bij laten bouwen. Daar dronken mijn ouders 's middags thee en hadden een prachtig uitzicht op de rede van Semarang en de bergen in de verte“.

„Paarden waren vroeger mijn hobby en nu nog houden. Op deze foto was ik onderwijzeres te Semarang op de Karang Bidara school. Dat kamertje rechts achter bij de bijgebouwen was mijn hotelkamer. Ik had het kamertje (eigenlijk een gewezen wagenkamer of iets dergelijks) met opzet gekozen, om vlak bij mijn paard te zijn“.

beetje tegen. Een boer die schold je de huid vol, wanneer je in 't gras vol gaan liggen. En als je een aardig pad insloeg, was 't verboden terrein. Al het lekkers in Holland liet je staan voor een klein stukje Doerian.

En als je in november dan, zo'n hele lange dag
Arbter beslagen ruiten zit en niet naar
buiten mag
Dan denk je elken morgen: ligt 't sneeuw-
tappijt er niet?
Een kliederige modderpoel is alles wat je
ziet.

't Eindigt dan met:

Dan weet je 't opeens, dat wat je doet
en wat je spreekt of kent.
Je hebt toch al Hollands bloed
Je een kind van Indië bent.
Dat waar je vader werkt en zwoegt
Je moeder waakt en bidt
Dat Indië lief Indië, je hele hart bezit.

In Holland oogste ons zontje niet veel bij-
val met dat lied. Ze zeiden: „Job, ga dan
terug naar dat apenland, als je 't daar zoveel
beter vindt“.

Konden we 't maar!

V. KNIJFF-DERMOËT

UITZEILERS

Geïnspireerd door de foto van Kapitein Pourchez (Tong-Tong van 15 december 1961) zette mevrouw V. Knijff-Dermoët enkele jeugdherinneringen op papier, die zij „Mijmeringen over tempo doeloe“ noemde. De naam Dermoët bezorgde ons direct een schokje „listrik“! Uit de begeleidende brief van mevrouw Dermoët bleek dat zij een nicht is van Maria Dermoët. Er bleek nog veel meer uit die brief. In al zijn eenvoud trof het epistel ons door de geest die er uit sprak. De geest van geslachten van „uitzeilers“. Mensen die de kriebel in hun bloed niet konden weerstaan en uitzwermden over de wereld. Gevestigde carrières resoluut afbrekend voor de sprong in het onbekende, waarvan zij — vaak onbewust misschien — voorvoelden dat het hun leven gelukkiger en rijker zou maken. Niet gemakkelijker! Met een ongelooflijk doorzettingsvermogen bouwden zij zich, desnoods steeds weer opnieuw, een bestaan op. Koppige levensmoed stelden zij tegenover de zwaarste tegenslagen. En zij slaagden. Naar de letter, maar vooral naar de geest! De jongste generatie is alweer weggetrokken, naar Canada... Een fragment uit de brief drukken wij hier af als een opperuiemd saluut aan alle uitzeilers van tempo doeloe en van sekarang!

„Ik kom zowel van vader's als van moeder's kant uit families, die zo'n beetje samengegroeid waren met Indië en waarvan velen ook hun laatste rustplaats daar vonden. Mijn vader werd als jongen van 16 jaar, min of meer omdat hij in Holland niet dengende wilde (hij werd van de ene school na de andere weggejaagd) naar Indië gestuurd. Zijn vader, — een bekende Haagse predikant Dermoët, stichter van de eerste Scheveningsgebiedkapel — was een zeer bijzonder mens daar bij bebalee dominee ook boekdrukker was en o.a. de eerste hiebbrouwerij in Batavia stichtte op Kebon Sirih (later werden het rozenstruiken). Toen één van zijn zonen (Mr. J. Dermoët) als avonturier uit Amerika terug kwam en niet aan de slag kon komen, studeerde hij samen met hem in de rechten en beiden behaalden zij hun titel. Deze zoon ging ook naar Indië en schreef daar o.a. de romans „O Matin“ en „Singkep Tiv“.

Een andere broer van mijn vader werd planter in Deli en werd daar door kolies „getijngjangd“. Mijn vader heeft de moordenaars in Batavia zien ophangen, toen nog een openbaar vermaak in Glodok.

De jongste broer Mr. I. J. Dermoët werd later nog president van het Hooggerichtshof in Indië en is de man van de bekende schrijfster Maria Dermoët, die dus een tante van mij is.

Mijn vader ging in de handel en was een beetje een zelfmade man, waarbij zijn moeilijk maar door en door eerlijk karakter vaak in conflict kwam met zijn bijzondere kwaliteiten. Hij verwisselde daardoor nog wel eens van baan, al stond hij ergens al helemaal aan de top. Hij trouwde met mijn moeder, dochter van een hoofdonderwijzer Winterberg, die op een zekere dag met z'n vrouw en zontje van een paar maanden met een zeilschip nog naar Indië was gegaan. Ze leden schipbreuk op de rede van

Texel, waarbij het zontje omkwam. En toch vertrok hij kort daarop weer naar Indië om er zowat zijn hele leven verder te blijven. Hij ligt begraven te Soekaboemi. Mijn moeder was één van zijn vijf dochters, later in Indië geboren.

Mijn ouders woonden in de eerste tijd van hun huwelijk in Ond Tjandi bij Semarang, helemaal aan het einde van Gang Schmalz op het uiterste puntje van een heuvelrug naast het diepe ravijn. Daar maakten ze o.a. nog de uitharsting van de Kelod mee en daar werd ik geboren. Ik heb dus ook in Indië nog in sjelana monjet rondgespeeld en er de gelukkigste tijd van mijn leven doorgebracht. Ook mijn kinderen beleefden er hun jeugd. Nu ben ik al oma met kleinkinderen in Canada. Maar je piekerans gaan nog vaak naar dat verloren paradijs terug.

Mijn moeder mevrouw P. H. W. Dermoët-Winterberg was tot kort vóór het uitbreken van de oorlog nog onderwijzeres in Bandoeng. Zij was dat weer geworden na de dood van mijn vader en ze kon er gewoon niet mee uitscheiden. Verschillende malen kreeg ze wegens haar leeftijd ontslag, maar dan ging ze maar weer naar Batavia en wist dan de mensen op het Departement te overtuigen, dat ze toch nog een zeer bruikbare kracht was en dan werd ze toch weer aangehouden. Helaas veroorzaakte dit in Indië blijven dat ze ook in het kamp terecht kwam in de oorlog, en kort voor het einde in het Ambarawa-kamp aan dysenterie overleed. Wij ontvingen later nog een condolance van Prinses Wilhelmina, toen nog Koningin Wilhelmina. Blijkbaar was dit door de relaties van ons voorgerlacht (hofpredikers) met het hof.

Mijn enig zuije mevrouw Ilse Bouricius-Dermoët, heeft met haar kinderen de kamptijd overleefd (eerst Kareit, toen Ambarawa en toen Banjoe Biroe) ”

V. KNIJFF-DERMOËT

ONZE KOKKI DE PRIMA DONNA

Als ik, in een ver en gelukkig verleden met mijn kinderen bij mijn ouders op de onderneming kwam logeren, werden we bij aankomst direct omringd en begroet door een stel stralende bedienden, die zich voor de rest van ons verblijf tot gewillige slaven en slavinnen van mijn kinderen opwierpen.

Niet alleen dat zij mij, zoals ze zeiden, geboren hadden zien worden, maar ook mijn oudere broers en zuster. Hun diensttijd bij mijn ouders beliep dan ook gemiddeld tussen de 30 en 45 jaar.

Vooral kokki was een familiestuk. Haar moeder had al haar gehele leven bij mijn grootvader gewerkt en mijn moeder had nooit een andere kokki gehad. Ze kon dan ook heerlijk koken, zowel rijsttafel als hollandsse keuken. Maar ja, de beste breister laat wel eens een steekje vallen, niet waar? En dat gebeurde dan ook op een kwade dag.

We zaten aan het middagmaal en het menu werd geopend met risolles.

Mijn moeder nam een hap, proefde aandachtig en legde toen haar vork eer.

Djongos werd gestuurd om kokki te halen, die quasie argeloos voor mijn moeder neerknielde. „Kok“, en de stem van Maatje klonk gevaarlijk vriendelijk, „wat is dit, wat je mij voorzet?“

„Risol, Nodoro“, antwoordde kokki.

„Heel goed, kok“, en hier werd de stem van mijn moeder bepaald honingzoet, „als jij dit risol noemt, dan moet je maar hier op de stoel naast me komen zitten en de risol zelf opeten.“

Voor kokki had de bliksem evengoed vlak naast haar kunnen inslaan, zo reageerde zij. Ze klapte voorover met haar voorhoofd op de vloer.

„Sampoem lepat, Nodoro, ontsla me, maak me dood, sla me, maar dat niet!“

Maatje liet haar rustig uitjammeren en zei toen kalm en zonder een spier van haar gezicht te vestrekken: „Goed kok, je kunt gaan, maar laat me voortaan niet meer zulke risol te eten krijgen.“

Opgelucht beloofde kokkie beterschap en in de keuken vertelde ze gischelend aan toegesnelde baboe-dalem, djait, baboe tjoeti, kenek (knecht)-kokki, wat haar „bijna“ overkomen was: tobat, stel je voor: zij op een stoel aan tafel naast „Nodoro-ageng“; ze zou voor de rest van haar leven tegenover haar „kontjos“ voorgoed haar gezicht verloren hebben. Maar ze had, natuurlijk, ja heus, dat had ze gedaan, pertinent geweigerd!!

En tevreden ging ze zich een extra dikke, sappige sirih-prim klarmaken. Had ze daar eventjes een pracht staaltje van comédie-spel ten beste gegeven!

M. R.—S.

KORT

Ze kibbelen al een uur om een speelgoedje. Het is van hem geweest, aan haar gegeven, maar nu wil hij er weer eventjes mee spelen. Het wordt natuurlijk een hopeloos gedreun en gedrens, waarvan ik stapelgek word.

Incens, ik ken mezelf niet meer, roep ik, in plaats van het normale: „En nou is het potverdorie afgelopen!“ een dramatisch: „Hoe kunnen jullie toch je tijd verdoen met dat gekibbel! Het leven is maar zo kort, gebruik het toch voor wat prettigers!“

Zij (8) reageert onmiddellijk. Met een even dramatische huilstem: „Als we dan toch maar zo kort leven, waarom mogen we dan niet nog eventjes met ons eigen speelgoed spelen!“

Myana

VOOR DE VROUW

Mode 1962

... en onze dierbare anatomie

Persoonlijk ben ik verzet op extravagante modestoufjes. Niet om zelf te dragen, maar omdat alles wat anders is dan gewoon altijd de moeite waard blijft om je af te vragen: „Hoe zijn ze daar in hemelsnaam aan gekomen?”

„Ze”, dat zijn dit jaar voornamelijk: Marc Bohan, Cardin, Capucci en Yves St. Laurent. Er zijn nog tientallen andere beroemde couturiers maar deze grote vier hebben toch wel het modesilhouet voor het komende seizoen bepaald. En ik moet toegeven, dat ze heel genereus met onze dierbare anatomie omgesprongen hebben. Alles mag namelijk, als het maar flatteus en vrouwelijk is.

In de katoenshow die ik de vorige maand in Amsterdam zag, hadden 5 bekende Nederlandse couturiers zich uitgesloofd om het beste te maken uit wat de katoenindustrie op de markt brengt. Eerlijk gezegd vielen de dessins me tegen. Katoen hoort nu eenmaal in de tropen. En de mooiste dessins voor dunne stoffen worden nog altijd in het Oosten gemaakt: Japan, India, China. Europese ontwerpers worden dan ook eindeloos geïnspireerd door Oosterse motieven en kleuren. Wie de

Dick Holthaus: gekleed japonnetje met drak dessin. Mouwloos lijfje, jasje met groen afgebied. Wijde gerende rok.

collecties op Pasar Minggoe (de grootste textielmarkt op Java) Pasar Pabean of Pasar Toendjoengan gezien heeft voor de oorlog, raakt echt niet ondersteboven van de katoentjes hier. Wat niet wegneemt dat er beeldige bij waren.

De zonnigste (en mijn Indische gemoed dus het meest bevredigende) ontwerpen en kleuren waren van Ferry Offerman. De elegantste (en dus mijn hang naar extravagance aansprekend) creaties die van Max Heymans. Dick Holthaus de meest revolutionaire van de Nederlandse couturiers heeft ook dit jaar rekening gehouden met onze natuurlijke vormen. De meedogenloze manier waarop hij meestal met bustes en andere vrouwelijke zaken omspringt bleef deze keer achterwege.

Om de mode 1962 nog eens kort samen te vatten:

1. De taille mag overal zitten, ook op de natuurlijke plaats (waar hij de meeste vrouwen meestal niet flatteert!).
 2. Rokken blijven vrij kort. Wijd, chanelplooiën of natuurlijke loopwijdte.
 3. Blouses hebben wijde, flatteuze uitsnijdingen. Nog altijd veel kettingen.
 4. Modekleuren zijn: geel, oranje, abrikozencrood (met gevoel en zorg te kiezen!) maar ook nog veel groen, roze en blauw.
 5. Veel ceintuurs, soms los en laag, soms hoog, nauw en breed.
 6. Garneringen van ruches en strikken, maar ook veel gladde, garneringloze modellen die iedere vrouw staan.
 7. Avond- en voorjaarsmodellen hebben veel rugdecolletés.
- En daar kunnen we het dan weer een jaar mee doen!

L.D.

1001 AVONTUREN met de soetil

Aardige brief ontvangen van een zekere „Imak” (?). Lieve Imak, per ongeluk de envelop waarop zeker uw juiste naam en adres op stonden, weggegooid, zodat ik nu alleen weet dat U lekker kunt koken en dat toemis-recept bevestigd door vele lezeressen zal worden nagemaakt. Schrijft U me nog eens? Ik laat hier „Imak” verder aan het woord:

Toen mijn man (totok) in de Japantijd vreselijk naar boerekoel met worst (niet te krijgen toen) verlangde, raadde een kennisje me aan kangkoeng in plaats van boerekoel te gebruiken. Resultaat: uitstekend!

Toen ik hier waterstaande bij de gedachte aan „toemis kangkoeng” keerde ik het om en nam boerekoel i.p.v. kangkoeng. Resultaat:

Een jaar geleden hield Vincent Mabieu een serie causeries in De West. Op een gezellige Indische avond-ten huize van Jim en Henny Hilgers te Aruba liep een beetje bedrukt een a.s. jonge vader rond, want „bet kon elk ogenblik gebeuren”. Maar laat in de nacht kwam uitstel: het was maar loos alarm. En nota bene was het een paar uur later toch openes „rask” en waren het nog maar liefst TWEE baby's tegelijk! Tong-Tong! Hier heb je de twee rakkers, intussen toing-toinggg geworden, zulke potelingen! Links: Marco Frenky Armand en rechts Montano Vincent Ramon, achterkleinkinderen van een beroemd man in de Indische historie: soldatendominice Thenn!

Vervolmaak uw rijstgerechten, vlees- en visschotels met de pittige Knorr kerriesaus. Verrukkelijk en praktisch: kant en klaar in 5 minuten. 65 ct

Knorr
kant-en-klaar saus

heerlijk! Met een beetje goede wil en fantasie krijg je hier ook wel dat „kampong-smaakje” in je gerechten of zoals mijn kinderen zeggen „Heimwehsmaak”.

TOEMIS KANGKOENG

Bawang poetih, uien, rode lombok fijn snijden en toemis in wat delfia-vet. Bijvoegen: grof gesneden boerekoelblad (even meefruiten) bouillonblokjes of echte bouillon van poulet met stukjes vlees, stukje trassi, wat asem, ketjap en laos. Koken tot alles gaar is.

Wie heeft

een goed recept van lempet voor Mevr. A. K. te Nunspeet? Haar lempet valt uit de papieromhulsels altijd uit elkaar. Waar zit de fout?

Telma Tamara

Mijn filmaam was TELMA TAMARA. Toen ik in Parijs mijn eerste filmjob aanging, registreerde ik onder de naam „Telma Carli“ daar Stufkens een ware tongtwister was, maar hier in de U.S. werd die naam al spoedig tot Miss „CURLY“ verbasterd en werd ik door m'n agent tot Telma Tamara herdoopt.

Toen ik als meisje in de huishouding in Parijs werkte las ik in de krant dat een hele ploeg van Metro Goldwyn Mayer in de stad vertoefde om de film over het leven van van Gogh op te nemen. Ik zat met m'n zusje in een café en ik herinner me dat mijn zusje zei: „Zeg Thelma, waarom ga jij daar toch niet naar toe voor een klein rolletje, je kunt nooit weten, een nee heb je, een ja kun je krijgen!“

Met de nodige oppotringen en aansporingen stapte ik met kloppend hart het kantoor binnen en ik moet eerlijk bekennen dat de grote gouden letters op de deur Metro Goldwyn Mayer me parades 't bloed deed stollen! Ik werd te woord gestaan door een sympathieke (en heel knappe) Fransman in een chique kantoor. M'n schoolfrans bleef als een warme aardappel in m'n keel steken maar na 5 minuten was ik in staat de roden van m'n bezoek uit te leggen.

Hij vroeg me of ik actrice was en met rood gezicht knikte ik heldhaftig „ja“. (ik had nog nooit van m'n leven op een toneel gestaan!) „Waar kom je vandaan, je hebt zo'n grappig accent“ vroeg hij. „Ik kom uit Indonesië en m'n moeder is Indonesisch en m'n vader is een Hollander en ik heb in vele toneelstukken gespeeld,“ ratelde ik zenuwachtig achter elkaar af.

Très intéressant, très bien! Kom morgenochtend om 6 uur naar de studio, presenteer deze kaart aan de bus die je naar de plaats van opname zal brengen. Bonjour mademoiselle. Toen ik het adembenemende nieuws aan m'n zusje vertelde die intussen op z'n minst 10 koppen zwarte koffie had zitten drinken, zakte ze bijna door haar rieten stoeltje heen — „... een nee heb je, een ja kun je krijgen, ga toch Thel...!“

Droom

Om vijf uur de volgende morgen stond ik naast m'n bed, ik had de gehele nacht niet kunnen slapen. Om zes uur presenteerde ik mijn kaart aan de poort van de studio en omdat ik zo erg zenuwachtig was geweest de dag tevoren, las ik voor het eerst wat daar nou eigenlijk wel op stond. In zwarte letters was gedrukt: „Lust for Life — actrice“. Toen ik dat laatste woord las begon ik toch zo te lachen; kinderbaboe was een juist naam voor mijn hoogstaand beroep!

Vijf dagen van een droomwereld volgden, vijf dagen kon ik m'n ogen en oren niet geloven en om het helemaal een beetje fantastischer te maken, op de derde dag werd ik plotseling over de luidspreker geroepen. Ik pakte m'n lange rokken op (het costume uit de tijd van de schilder van Gogh) en huppelde in m'n lange, zwarte geregen laarsjes naar de administratie op een verhoogd podium waar alle big shots zaten uit te rusten (o.a. Kirk Douglas en Anthony Quinn).

Daar stond m'n Fransmannetje! Hij introduceerde me bij de director Vincente Minelli en nadat ik blij gaf van m'n Engelse kennis richtte Minelli zich rechtstreeks tot mij. Hij vroeg me waar ik geboren was, en zei dat hij mij had opgemerkt door mijn goede acteer kwaliteiten(?). Ik kreeg een klein rolletje

Levensdrang en vliegende trapezes

toegeschreven (ik was zo trots toen ik mezelf later eventjes op het witte doek zag verschijnen) en hij zei me, dat als ik ooit eens in de U.S. zou zijn, ik hem moest opzoeken.

„Lust for Life“ kwam tot een einde. Nu dat ik er de smaak van te pakken had werd ik branie en solliciteerde (en werd aangenomen) voor de film „Trapeze“ met Gina Lollobrigida en Burt Lancaster.

Hollywood

In 1955 kreeg ik bericht uit Nederland dat mijn papieren voor emigratie naar Amerika in orde waren en dat de Protestante Kerk in Chicago ons beiden (m'n zusje en ik) hadden gesponsoerd. Op 28 februari 1956, één dag na het plotselinge overlijden van mijn vader de Majoor Stufkens, vertrokken wij met gemengde en droevige gevoelens per Maasdam naar ons onbekende nieuwe vaderland.

Vele jaren zijn sindsdien verstreken en vele gebeurtenissen hebben zich voltrokken. Na 3 maanden in Chicago, vertrok ik in m'n eentje naar New York om poolshoogte te nemen terwijl mijn zusje achterbleef om in ons levensonderhoud te kunnen voorzien.

Ik spoorde naar het adres van Vincente Minelli. Minelli bleek op reis voor een andere film in Italië. Ik maakte kennis met vele opkomende acteurs en actresses (o.a. Sandra Dee). Ik nam nu acteertlessen in één van de bekende studio's in New York. Ik raakte gewend aan het razend drukke leven in deze wereldstad en probeerde me zo goed en zo kwaad als dat ging aan te passen. Mijn zusje die inmiddels was overgekomen, stond mij met alles bij en overhoorde m'n regels voor de audities.

De competitie was zwaar maar overal waar ik kwam vroeg men waar ik vandaan kwam. Mijn Indonesische background werd altijd

Ik herinner me dat gedurende de tijd dat ik in Hollywood was voor m'n filmtest, een groep teengers die de studio's kwamen bezoeken mij om m'n autobiograph vroegen. Ik moet U eerlijk vertellen dat ik naast m'n schoenen stond van trots terwijl ik „nonchalant“ m'n foto's met een fijne handtekening uitdeelde. Ik voelde me niets minder dan Marilyn Monroe!

Niemand wist dat ik diezelfde middag als een verloren, bevoren ijspegel voor de camera's zou staan

Carli's avonturenlust, beginnende met de Italiaanse graaf Giovanni Carli is blijbaar erfelijk geweest. Het was die zelfde zucht naar avontuur die Philip Carli tot Indië's eerste filmpionier maakte (TT. 30 nov. '61) en datzelfde verlangen naar „iets anders“ waaraan wij nu dit relaas van Telma Hillman-Stufkens danken.

Uit New York bereikte me dit levendige, onopgesmukte verhaal van een Indisch meisje dat voor een korte tijd als Telma Tamara het leven van een filmster heeft mogen proeven. Hoe Thelma Stufkens drie keer van naam moest veranderen voor ze haar „happy end“ mocht beleven, vertelt ze U zelf.

zée op prijs gesteld (wat een hemelsbreed verschil met Holland, waar je toch altijd voor een beetje minder wordt aangezien.)

In 1957 werd ik gekozen om naar Hollywood te gaan voor een filmtest in een rol van een French-Eurasian meisje in een David Ross' film.

Het is een indrukwekkend gezicht om bij nacht over Los Angeles te vliegen, een honderd passars malems vallen er bij in het niet, het is als een verlichte sprookjesstad! De taxi reed me naar m'n hotel en ik zag palmen, echte dikke palmen zoals in Indië. Het was lekker koel zoals in Bandoeng in de regentijd. Om 10 uur stond ik klaar om te vertrekken en het koudzweet brak me uit. Waar was al mijn branie gebleven?

Juist voordat ik m'n hotelkamer wilde verlaten ging de telefoon. „Long distance calling from New York, will you accept?“ „Yes I will“ stamelde ik, „but who is it?“ Over de lijn kwam een bekende (en geliefde) stem. „It's me, Allen, how are you, are you nervous?“

Het was alsof plotseling al m'n angst en nervositeit van me afvielen, ik gooide m'n jas op de stoel en zei: „It's so good to hear from you indeed!“ Allen was de jongen die ik een jaar geleden in New York ontmoet had en op wie ik (in 't geheim) verliefd was. Na 5 minuten over ditjes en datjes gekletst te hebben zei hij: „Luister goed, ik weet dat als je de test passeert en als je een bekende filmster wordt, dat je dan niets meer met mij te maken wilt hebben, maar als je niet slaagt wil je dan met me trouwen?“

Ik moet bekennen dat ik voor één hele minuut stil was aan de andere kant van de lijn omdat ik moeite had die kanjeuze brok in m'n keel weg te slikken. Ik beloofde dat dat een „deal“ was!

Moet ik nu nog verder vertellen? Mijn tegenwoordig beroep is huisvrouw en moeder. Mijn dagelijkse bezigheden bestaan uit koken (veel Indische schotels met een veramerikaanst smaakje) en luiers wassen voor ons zoonkje van 14 maanden.

De heer Carli (of Oom Philip zoals ik me hem herinner) zou trots geweest zijn als zijn achternichte een echte filmster was geworden en dus zijn filmtalenten had georven en voortgezet.

Soeda Oom Philip, niet teleurgesteld maar.

THELMA V. HILLMAN-STUFKENS
NEW YORK

(Elke gelijkenis met bestaande personen en gebeurtenissen is niet toevallig en berust op waarheid).

een LEKKER BAKKIE OF WAT anders?

's Morgens bij mijn eerste kopje koffie kijk ik mijn agenda eens na: 3 maal op bezoek en een modeshow. Dat wordt weer een koffiedag, gegarandeerd.

9.30. — „Gaat U even zitten; ik kom zo bij U”, zegt mevrouw L. Even later komt ze binnen met een blaadje met twee kopjes koffie. „Zo”, zegt ze, „met een bakje koffie erbij kunnen we veel beter praten.”
Lekker zo'n tweede kopje.

11.00. — „U komt mooi op tijd”, zegt de chef van mijn kantoor, dat ik als nummer 2 op mijn agenda heb. „We hebben net koffiekwartierje!” — De kantine-juffrouw brengt twee koffie. Ik heb kantoorkoffie: meestal niet lekker, maar wel veel. „Laat uw koffie niet koud worden”, zegt mijn gastheer als ik onder het praten nauwelijks naar het kopje kijk. En voor de goede gang van zaken drink ik mijn derde kopje leeg.

12.15. — „Misschien ben ik een beetje laat”, verontschuldigt ik me bij mejuffrouw D., die ik moet interviewen. Niks hoor, U bent mooi op tijd. Mijn verloofde komt tussen de middag altijd koffie drinken, dan drinkt U gezellig mee. Erg gezellig; het moet ook wel goede koffie zijn; ik proef hem nauwelijks, al moet ik ieder slokje tweemaal doorslikken.

1.15. — Daar sta ik op straat met mijn vier koppen koffie en twee zwabberbenen. Ik moet wat zien te eten. Op de meeste lunchrooms staat de waarschuwing „De koffie is klaar”. Daar ga ik niet binnen. Uiteindelijk stap ik toch een automatisch binnen en neem een kop soep en een croquette. Het gaat iets beter. Nu een flinke wandeling voor ik naar die modeshow ga.

2.35. — Natuurlijk ben ik te laat, maar dat geeft niets; een vriendin zou een tafeltje voor ons nemen. Daar zit je al. „Je bent laat. Ik heb alvast koffie besteld”, zegt ze. Ik reageer er niet zo gauw op; mijn aandacht is voor een voorbijwiegende mannequin met een koffiekleurig pakje aan. „Koffie”, antwoord ik vaag, „waarom koffie?” „Nou, je wilt toch nooit thee? Of had je nu sherry gewild? Neen, geen sherry. Niets walgelijkers dan een vrouw, die overdag naar drank ruikt. De koffie is niet slecht, alleen duur. De japonnen slecht en duur. Ik voel me op het randje van koetsmisselijk.

4.30. — „Mam, wat zie je bleek, ben je ziek?” vraagt mijn dochttertje, die me open doet. „Koen gauw lekker bij de kachel. Zal ik een kopje koffie voor je maken?”
Nog net op tijd bereik ik het toilet.

Dit is geen koffieleuterij mensen; dit is een waar een droevig verhaal uit koffiedrinkend Nederland, ondanks zijn kleinheid één van de grootste koffieconsumenten van Europa. Het verhaal dat zuinige Hollandse huisvrouwen altijd thee presenteren, heb ik nog niet vaak meegemaakt. Overal schenken ze met de grootste hartelijkheid een bakje koffie. Mis-

schien heb ik een gammel hart, maar meer dan drie kopjes over de gehele dag bekomt me niet best. Er zijn genoeg mensen, die liters koffie drinken nooit een kopje afslaan. Maar, vraag ik me af, zou dat niet komen omdat men niets anders aan te bieden heeft? Waarom probeert U het niet eens met uw bezoekers te amuseren voor een andere drank? Waarom niet eens:

HETE GEMBER-THEE.

„Wedan djae”, zeggen ze in Oost-Java. Ik herinner me dat ze veel verkocht werd in de bergstreken en op plaatsen waar het veel regende. Ik zie de verkoper met zijn grote ketel aan de kant van de weg met om hem heen gehurkt zijn klanten. Met beide handen omvatten ze een klein blauw bedrukt kommetje met het hete, zoete vocht. Als klein meisje heb ik er ook wel eens een cent aan gespendeerd. Maar de kokki thuis zorgde er ook voor op „koud”-avonden. En voor mij liet ze dan een extra knolletje gember in het kopje.

MINTTHEE.

Wordt veel in Frankrijk gedronken, maar hier kunt U bij iedere betere kruidenier ook mintagebladjes krijgen. Heerlijk verfrissend en veel warmer dan gewone thee. U kunt ook half om half mengen en niet in kopjes maar in glazen serveren. En het Hollandse kockje behoeft er niet bij!

THEE MET CITROEN

Als U dat hebt en uw gast een beetje verkleumd bij U aankomt voeg er dan een paar druppeltjes rum bij.

EEN KOMMETJE ZELFGETROKKEN BOUILLON.

niet te vet. — Met pakjes soep kunt U ook experimenteren en er een eigen smaakje aan

Probeer dat eens...

Rubriek voor vrouwen die raad vragen, of raad weten voor alle grote en kleine huishoudelijke en gezinsproblemen.

Ketelsteen in de waterketel voorkomt men ketelsteen door altijd een kiezelsteentje mee, te koken. Ook geldt het voor de rijststomer. Ketelsteen krijgt men van de pan los door hem uit te koken met onverdunde azijn. Men kan de pan ook droog op het vuur zetten en de ketelsteen er „uitbranden”. Vaak krijgt men er niet al de ketelsteen af, maar in ieder geval toch wel een belangrijk deel. Bij emaille pannen liever deze manier niet toepassen.

Rijststomerij. Een beetje derrispoeder (onschadelijk voor warmbloedigen!) door de beras en de beestjes blijven weg, verzekerde mij Mevr. W. Natuurlijk de poeder wel goed uit de rijst wassen.

Harde boter. Vergeten het botervlootje 's avonds in de huiskamer te zetten, zodat de boter 's morgens keihard is? Geen nood, het mes even in kokend water houden (onder de geiserstraal) en het glijdt weer als „boter” door de boter! (wel telkens weer even met warm water verwarmen).

Verfrommelde franjes. Die moderne franje-garnering bij truitjes, japonnen etc. komen wel eens verfrommeld uit de was. U krijgt ze weer mooi recht door ze boven waterdamp te houden en te rekken.

Ivoor. Krijgt men weer mooi wit als het met benzine of wingeest afgewreven wordt. Met een flanellen lap droogwrijven. Handvatten van messen herkrigen hun zuivere kleur als men ze met een in zout gedompelde citroenschil afwrijft.

geven door kerrie, paprika, thym, lemmetjes aan toe te voegen.

Over het serveren van koude dranken kunnen we in Holland niets leren. Hier kent men alleen dranken in flesjes. Laten we dus daarin origineel blijven en uit onze herinnering halen wat we daar in Indië onze gasten voorzetten. Met een klein beetje goede wil kunnen we ons best losrukken van sinas en cola, wat niet wil zeggen, dat die op hun tijd ook lekker kunnen zijn.

Wie geeft mij een paar tips?

LILIAN DUCELLE

STICHTING INDISCHE DOCUMENTEN

Eerste Dongègan van Si Klaas in Holland

Obsessie

Er is zeer duidelijk een grove vergissing begaan; wat, waar en hoe een heel gewoon raadsel, welke, indien men 'n goede wil betoont, makkelijk op te lossen is.

22/9-61 per Zuiderkruis uit Hollandia met het vooruitzicht om vrede en rust in 't koude land te ervaren na 11-jarig verblijf in de warmste tropenzone Nieuw Guinea. Het zijn niet die insinuaties van Indonesia, die hebben geleid tot vertrek uit dat grote eiland aan de Pacific zee, nee, lezer, daar hebben wij geen vrees voor. Niettemin zullen wij gaarne tegenover elkaar staan zowel als vriend of vijand. De reden tot dat vertrek was of is dan de verschillen, die er gemaakt zijn voor de lokaal aangeworven werkkrachten en wanneer men de ouderdom van over de vijftig heeft bereikt staat welaan toe, dat een positieve verbetering onbereikbaar wordt „U BENT VEELS TE

Een onwe tobat, Si Klaas, die ons zo vaak vergastte op smakelijke en eerlijke doningans van Malang, Soerabaja en Hollandia, schrijft nu zijn eerste dongègan in Holland. Bedenk goed: Si Klaas spot niet, Si Klaas scheldt niet, hij schrijft recht uit 't hart.

Aan de Indischman in Nw. Guinea is langdurig groot onrecht aangedaan, Waar Kamers en pers stijf de oren voor gesloten hebben. Omstreeks de overdracht trokken honderden „Awazen" die hoopten op een „eigen" vaderland", naar Nw. Guinea. De in sommige regeringskringen gekoesterde hoop dat dit toch wel mogelijk zou kunnen zijn, verdween echter al spoedig. De plannen voor ontwikkeling van een Europese maatschappij werden opgegeven en toen raakten de Indische „kolonisten" in een moeilijk parket. Slechts een beperkt deel kon in gouv. dienst worden genomen; anderen moesten zich maar zien te redden. Het drama van de Deta-jongens ontstond. In de algemene nood wisten velen zich met doortastendheid en veel geluk toch wel een dragelijk bestaan te maken. Zekerheden bleven echter ontbreken, vooral voor de kleine ondernemers. Velen hadden niet eens een Nederlands paspoort. Toen de dreiging van Indonesië toenam en daar tegenover de zelfstandigheid van de Papoea krachtiger geponsteerd werd, verdwenen alle toekomstzekerheden geheel en al. Wie in Gouv. dienst was en repatriëren kon, verdween. De particulieren en paspoortlozen zitten met de gebakken peren. Wie koopt nu tuin of zaak? Wie beschermt de staatlozen? De teragekeerden verdwijnen geruisloos in de Nederlandse massa. Wie dit townooi om Nw. Guinea ook „win", Nederland, Indonesië of de Papoea, één ding is zeker: het Nw. Guinea-avontuur van de Indischman is er mee afgesloten („banden afkloppen") en de zoveelste typische tragedie van een marginale groep behoort weer tot het verleden.

OUDE" is dan het devies. Merci. Toen de uittocht der lokaal aangeworven krachten op z'n grote beloop kwam te staan, kwam de belofte van een BIJSTANDKORPS, welk korps nimmer het daglicht mocht zien. 4 februari 1960 werd reeds een hint vertoont — demonstratie op vliegveld Air Strip Nieuw Guinea—.

Nu dan de reis per Zuiderkruis; op sommige lange routes tussen havensteden welke dat schip aandeed, was het zeer ongemakkelijk, temeer op de hele reis in een hut te moeten verblijven onder het trappenhuis van de bibliotheeksalon. Wat wel de moeite waard was en is te vermelden de havensteden die door die schuit werden aangedaan te mogen bekijken — Singapore, Aden en Napels. Interessant en leerrijk.

Eindelijk dan voor twaalf 's morgens aan de kade Amsterdam gemeerd, zagen wij vele families en bekenden uit Nieuw Guinea, die in het verleden per plane Hollandwaarts waren getrokken ook al door gruwelijke achterstelling van lokale krachten zijnde. De meesten dezer personen hebben thans in Holland werk gekregen, doch werden zij over het gehele land verspreid. Niet teveel koempoel leven, zoals in Hollandia, want anders zijn jullie te gevaarlijk.

Aan de haven van Amsterdam na doorgelicht te zijn geworden, kregen wij dan bericht van onze standplaatsen van inkwartiering. Wij beiden BREDA.

Aangezien onze schoonzoon een Combi busje had gehuurd, werd toestemming verkregen met dat vervoermiddel naar Breda te tuffen. Onze familie woonde of woont nog in Hilversum en tuffden wij die 23/10-61 naar Hilversum, waar wij om half twee 'smiddags aankwamen. Aldaar werd flinke nassie-goreng opgediend en nog vele andere gerechten (Indische) en de nodige bakken koffie. Het was wel nodig al dat Indische eten, want in die ene maand aan boord hadden wij toch gehaakt naar echte *segob goreng* en koppie toebroek.

Drie uur in de middag in de Combi om dan naar de plaats van bestemming te toeren en zagen wij dan onderweg het Holland van binnen. Molens — de trots van Nederland — rijkswegen, kastelen, dorpen en dorpjes, boerderijen en nog veel Hollandse landschappen. Alles vlak, niet zoals Nieuw Guinea flinke hoge heuvels met oerwouden en hoge bomen bedekt. Het was toen nog herfst en voelden wij reeds de koude van het noorden doordat de auto zo'n 100 km vaart had. In Breda gekomen moesten wij hier en daar de weg vragen naar Ginnekenweg 335 en eindelijk tegen vijf uur vonden wij het inkwartieringshuis, doch alleen die met ons in de auto mee waren, schrokken, want 335 was en is een klooster. Ik hoorde één van de medereizigers zeggen: „Wah Si-Klaas, masoek klooster, maoe djadi monnik". Aan de bel getrokken en zagen in de deurpost drie nonnetjes staan, die de ontvangst voorbereiden. Zij waren reeds van tevoren met ons beider komst verwittigd. Een gevoel wat ik niet zal verbergen en dat is „Ik was wel geschrokken bij de intrede".

Waar ik tot over de zestigjarige leeftijd nimmer vrees heb gekend, zoals voor Japanse

beulen, peloppers en tegen de wilden van Nieuw Guinea,*) zo was 't moment dat wij ingekwartierd zouden worden in een klooster en de schrik bij de intrede daarvan, was er toch maar een schok in mijn gemoed gekomen en had ik terwille van de vrede en rust die ik hier in het koude land zocht, ingehouden.

Maar..... het ging volgens mijn gevoelens de spuigaten aan het uitlopen na volle drie maanden in zo'n klooster, welke onder beheer staan van nonnen, die erg gesteld zijn op de letter der orders. Natuurlijk zullen wij beiden (mijn ega en ik) zich houden aan de orders en wetten van zulk een tehuis, doch men moet ook rekening houden, dat men van een tropen oerwoud-boom niet zo direct maar een kamerplantje kan fabriceren. Wil men als ingekwartierde iets uitvoeren dan staat en hoort men ogenblikkelijk voor het feit van: „DAT MAG NIET". Men is bezig de leerstelling van een nonnenklooster op ons oudjes of ouderen van dagen met die stelling om te vormen.

Het is dan van mijn zijde geen klacht over die stellingen, ingenende, doch men moet rekening houden met het vroegere vrije leven van personen, die reeds de zestig jaren gepasseerd zijn. Het is hier in Nederland begrijpelijk dat de levenswijze anders is dan in de vrije tropen, doch om die personen dan *direct* om te vormen zal geleidelijk moeten gebeuren.

Het gevoel dat wij thans bezitten, is, als te zijn geïnteresseerd of wel te zijn gevangen vrijen of omgekeerd. Men bespare ons beide daarvan.

Si-Klaas zoekt hier in deze koude streken VREDE EN RUST.

**) We hopen dat de nonnetjes niet geschokt zullen zijn door deze woorden. Si Klaas stelt nonnen, Jappenbeulen en pelopers niet op één lijn, maar probeert slechts te doen uitkomen wat elke vrije buitenman voelen en begrijpen kan: liever een groot gevaar „met open vizier" recht voor je, dan een keurige en veilige orde, die alle bewegingsvrijheid aan banden legt. Arme Klaas, hij moet nog veel meemaken in zijn leven!*

Franz Karl Philip von Winckelmann en zijn familie

Reeds vroeger hebben we aandacht geschonken aan de afstammelingen der Württembergse officieren, die met het zogenaamde Kaapregiment in het einde der 18e eeuw naar Java kwamen. Hiertoe behoorde ook de als Directeur der Houtbossen (d.w.z. Hoofd van het Boswezen op Java) op 20-7-1820 overleden Frans Carel Philip, baron von Winckelmann. Hij behoorde tot een Saksisch geslacht uit het zgn. Vogtland, dat reeds sinds 1558 tot de Adel van het Heilige Roomse Rijk behoorde. Na deze verbeffing door keizer FERDINAND I, werden zowel het wapen als de titel uitgebreid op 22-9-1600, zodat de volledige naam luidde von Winckelmann von Hassenthal und Mechelgrün, waarnaast de familie nog de landgoederen Schönbrunn bezat.

De vader van Franz was baron Johann Hartman v.W., luitenant-kolonel in het leger van de keurvorst van Mainz, en kamerheer van de hertog van Saksen-Meiningen, uit wiens huwelijk met Katharina von Lasser, behalve Frans, nog sproten de Domkathunnik enz. te Mainz Conrad, later Maire te Worms; majoor Karl, een dochter, die geestelijke zuster te Heidelberg werd, en Margaretha Christina Elisabeth (1750-1805) gehuwd met Johann Georg Heinrich Erdmann, leraar bij Erfurt, waaruit 12 kinderen, met een zeer uitgebreid nageslacht, waarvan haar achterkleinzoon Dr. Otto Müller, historicus in Berlin-Friedenau, zich zeer voor de familiegeschiedenis interesseerde, en veel gecorrespondeerd heeft met de Indische tak.

Over Franz' leven het volgende. Hij werd geboren te Meiningen op 17-6-1757, studeerde aan de Württ. Karlsakademie te Stuttgart, waar hij Friedrich von Schiller als studiege-noot had. Hij promoveerde op 13-12-1779, en werd in maart 1780 benoemd tot luitenant der lijfgarde en Hofjunker van de hertog Karl Eugen von Württemberg. Aan het hof maakte hij kennis met freule van Bernardin, zuster van Franziska, demorganatische echtgenote van de hertog waarmee deze als „Rijksgravin von Hohenheim“, in 1784 een geheim huwelijk aanging, dat eerst in 1791 door de Paus erkend werd. Of Karl Eugen Frans als zwager minder apprecieerde, is ons onbekend, in elk geval werd zijn verlovingsverbroken, en vertrok hij in 1786 als Oberluitenant met het Regiment Württ. troepen naar de Kaap, waar hij op 8-12-1787 met „het Fortuyn“ arriveerde. Voolopig bleek van dat fortuin weinig, hij werd in 1788 kapitein-luitenant, en vertrok op 29-6-1791 naar Batavia, waar hij in september aankwam.

Aangezien de O.I.C. een aanval der Engelsen op Ceylon verwachtte, werd de compagnie van Frans reeds in oktober d.a.v. naar Colombo ingescheept. Van december 1792-maart 1793 diende Frans, als kapitein te Jaffrapatnam, waarna hij terugkeerde naar Colombo, tijdig genoeg om er het beleg door de Engelsen, van augustus 1793 tot februari 1796 mee te maken, en met het garnizoen krijgsgevangen te raken. Een groot gedeelte der troepen werd geleidelijk naar Madras overgebracht, vanwaar zij later weer naar Europa terugkeerden. Franz was echter in 1793 gehuwd met Agneta Helena Clara Samlant, geboren 1780, en gaf er de voorkeur aan met zijn piep jong vrouwtje, dochter van een patricische Ceylonse familie, op Ceylon te blijven. Toen de Regiments Commandant kolonel Johann Theobald von Hügel op 30-6-1800 te Ponto Gale overleed, werd de in 1798 tot Majoor geavanceerde Frans, oudste officier, in feite Regiments Commandant.

Na 10 jaar sloeg het uur der bevrijding. De

nieuw benoemde Engelse Gouverneur Sir Thomas Maitland wenste zich uit economische overwegingen van de achtergebleven krijgsgevangenen te ontdoen, en gaf Frans opdracht om persoonlijk bij de Regering te Batavia voorstellen inzake het afhalen der krijgsgevangenen te doen. Hiermede was Frans krijgsgevangene af en vertrok als parlementair met zijn gezin op 25-11-1805 met de „Ariel“ naar Batavia, dat hij op 20 december bereikte. De eerste 3 maanden besteedde hij voor het succesvol regelen van zijn opdracht, daarna vertrok hij naar Semarang, waar hij provisoir het kommando over de daar verblijvende overige Württembergse troepen aanvaardde, in plaats van de ernstig ziek zijnde Luit. Kol. Johann Daniel Gottfried Schmidt. Na diens overlijden op 5-1-1807 werd hij tot Commandant der Württ. troepen benoemd, en in september van dat jaar tot Luitenant Kolonel bevorderd.

De oorspronkelijke sterkte van het Regiment, was 2000 man, waarvan er in 1808 nog 229 waren overgebleven. Dientengevolge besloot Maarschalk Daendels op 22-3-1808 het Regiment als zelfstandige eenheid na 21 jaar op te heffen, en de overgebleven militairen in te delen bij de nationale troepen onder Kol. von Wollzogen. Frans werd benoemd tot majoor bij dat regiment, en nog hetzelfde jaar bevorderd tot Kolonel, terwijl hij tevens Ridder der Orde van de Unie werd. Op 8-6-1808 overleed Frans' trouwe vriend, Kolonel Karl August von Wollzogen, inspecteur-generaal der Houtbossen van Java, een functie die Frans wel aantrok, weshalve hij ontslag uit de militaire dienst nam. Helaas gunde men hem geen rust, en toen er politieke wolven aan de hemel verschenen, werd Frans wederom onder de wapens geroepen, en op 26-1-1810 benoemd tot Brigadier en kommandant der mobiele divisie te Semarang. Als zodanig leidde hij de verdediging van Midden-Java in de nazomer van 1811, waarbij zijn naam cervol vermeld werd. Na de capitulatie keerde hij terug in zijn vroegere functie van Superintendent-inspector of Forests te Jogja, en werd na de terugkeer van het Ned. gezag op 16-1-1819 aangesteld als Directeur over de Houtbossen van Java.

Helaas mocht hij deze functie slechts kort bekleden, want op 29 juli 1820, overleed hij na een ziekte van 9 dagen, in de ouderdom van 63 jaren te Semarang. Hij is vermoedelijk bijgezet op het oude, thans verdwenen kerkhof aldaar, rondom de in 1850 verbrande oude Kerk. De grafombe van von Wollzogen is vandaar naar het nieuwe kerkhof overgebracht, doch over zijn graf is verder niets bekend.

Sinds 1793 was hij gehuwd met A. H. C. Samlant, die hem slechts 2 jaar overleefde, en op 1-5-1822 te Semarang stierf. Zij was dochter van Abraham Samlant, Negotie-boekhouder, Sabandhar en Ontvanger te Colombo en Helena Catharina Alida Francen van Swoll, en peetkind van haar vader's zuster Agneta Clara Samlant, 1e vrouw van Willem Jacob van de Graaf, eerst gouverneur van Ceylon, later aan de Kaap. Uit hun huwelijk sproten voor zover ons bekend, vijf kinderen, lo. Abraham Johan Carl, zie A.

2o. Carolina Johanna Julia von Winckelmann, geb. Colombo - 1799, overleden Rembang 30-12-1816, zij huwde aldaar 16-3-1816 Pieter Isaac van Teylingen, geb. Ceylon - 1790, overl. Semarang 4-6-1819, zoon van Theodoor, Oud-Resident van Tegal en E. C. Schröter, intendente van Bodjong, Ass. Res. van Djipang etc.

3o. Frans Wilhelm Lodewijk, zie B.

4o. Charlotta Carolina Frederica von Winckelmann, geb. Colombo 1803, overl. Semarang 14-2-1868. Zij huwde 1o, Semarang 25-11-1821 Johann Adam Phitzinger Luit. Kol. geb. Leeuwarden 5-10-1768, overleden aan cholera op mars van Demak naar Bajoran 1519-1825, zoon van Johann Adam/Johanna Maria Charlett. Zij huwde 2o. Sem-4-3-1827 Charles Philip du Cloux, procureur te Semarang en Banjoemas. Uit het 1e huwelijk 2, uit het 2e minstens 3 kinderen. (Zie N. P. 5).

5o. Maria Antoinetta von Winckelmann, geb. Semarang, 10-5-1807, overleden Batavia, Gang Scott 28-6-1885. Zij huwde Semarang 30-11-1823 Carel Antonius Varkevisser geb. Semarang 13-12-1802 - Batavia 10-11-1881. President van Boedelmeesteren te Batavia, Inspecteur der cultures.

(Kinderen zie o.a. B.v.T.P. II pag. 142.)

A. Abraham Johann Carl von Winckelmann, geb. Colombo 8-3-1798, overleden bij Japara, a.b. van de rechercheboot t.h. van Tedeoan 27-10-1846, als Ass. Res. van Japara.

Van hem berust een wapen in 's Lands archief te Batavia, dat aanmerkelijk afwijkt van het in 1558 verleende. (Afgebeeld Ind. Nav. 1940 pag. 54 en 65.)

Vóór zijn huwelijk adopteerde hij een vijftal kinderen van diverse moeders waarover in een volgend artikel.

Hij huwde 1e Japara 6-5-1829 Caroline Henriëtte van der Geugten, geb. Semarang 6-6-1809, overl. Japara 8-11-1837, dochter van A. P. kapitein der Genie-tekenaar. &... Forster?

Hij huwde 2e Semarang 18-4-1838 Johanna Carolina Schüsler, geb. 1806, overl. Semarang 18-7-1866 (huwde Lo Johannes Jacobus Eberwein.)

Uit het 1e huwelijk 4 kinderen te weten:

1. Willem Carel Hendrik Leopold Coenraad, 1830-1876, zie C.
2. Georg Ernst August Albert Lodewijk 1831-1885 zie D.
3. Maurits Eduard Tamerus - Constantijn Danberg Philipp, zie E.
4. Ephemie Clara Alice Eleonora Caroline von Winckelmann, geb. Japara 8-11-1837, overl. Salatiga 2-2-1908. Zij huwde Semarang 29-1-1858 Eduard August Haase.

(Hieruit 3 kinderen?)

B. Frans Wilhelm Lodewijk von Winckelmann, Colombo 10-7-1801 overl. Pasoeroean 27-7-1834. Controleur der landel. inkomsten te Pasoeroean. Overleden aan de gevolgen van een bloedspijwing. Hij huwde Semarang 18-1-1824 Anna Cornelia Krayenhoff, (dochter van Cornelia Johanna (1778-1821). Luit. Kol. en plaatselijk Commandant te Semarang & E. M. Phitzinger)?

(Zij hertrouwt Pasoeroean 28-2-1837 Jean Henry Dickelman, weduwnaar van Maria Antoinette Warnau).

Uit hun huwelijk sproten

1. Een zontje, geb. en overl. Pasoeroean 3-11-1825.
2. Francina Wilhelmina Louise, geb. Pasoeroean 17-3-1835, overl. Zij huwt Pasoeroean 21-3-1853 Johannes Martinus van der Merkesteyn, (Uit dit huwelijk minstens 2 kinderen).
3. Frans Lodewijk Henri Eduard von Winckelmann, geb. Colombo 1803, overl. Semarang 12-1835.

(wordt vervolgd)

NAVORSER

I.K.K. Tong Tong

Tussen het waarderen van kunst — in welke vorm dan ook — en het schrijven van kunstcritieken ligt een hemelsbreed verschil.

Laat mij daarom voorop stellen dat ik geen kunstcriticus ben als ik voor U, lezers, een bespreking geef van de tentoonstelling welke de Ind. Kulturele Kring Tong Tong van 17 febr.—3 maart georganiseerd heeft om het werk van de amateurs onder zijn leden onder de aandacht van de leden en andere belangstellenden te brengen.

Waar ligt de grens tussen amateurisme en „waar kunstenaarschap“; die te bepalen is een moeilijke zaak.

Naar mijn mening zijn er onder de geëxposeerde werken vele, die de toets van de kunstcritiek zeker kunnen doorstaan.

Wat de schilderijen betreft: opvallend is het forse werk van de jonge Meinders (20 jaar), terwijl het bekoorlijke Ethiopische meisjeskopje en de goed getroffen „Twee Indoneziërs“ van zijn moeder, Mevr. Meinders-Hens geënzins meer amateurisme kunnen worden genoemd.

Ik kan hier geen gedetailleerde bespreking van al het ingezondene geven, maar wil toch nog wel even het werk van Emy de Vries Foltynski noemen (vooral de gouache-pastels) en de tekeningen van de gezusters (de Groot) van Nieuwenhoven Helbach.

Bij de afdeling „beeldhouwwerk“ vallen op een gave Don Quichotte (hout) van Mr. Hens, terwijl ook door Ab de Hamer goede pres-

taties geleverd zijn (Vier muzikanten, Verdriet).

De grote opkomst bij de opening was een teken dat men deze expositie met belangstelling had tegemoetgezien, en dat men er waardeering voor had bleek uit het feit dat reeds in het eerste uur na de opening twee werken werden aangekocht.

Als U gauw is, kunt U zelf net nog van het tentoongestelde genieten.

Openingsuren: 10—17 en 19.30—21 uur. Toegang gratis. Overigens een tentoonstelling die om herhaling vraagt!

WIES VAN MAARSEVEEN

Tjoetjarawa

Hoe vaak herinneren wij ons van oude wijsjes alleen maar een paar woorden of hoogstens een paar regels. Juist als wij luid galmend (in de douche-cel als pas kena pensioen of salaris, toch?) goed op dreef zijn, moeten wij het laten afweten. En dat terwijl moeder de vrouw beweert „Ló, jouw stem precies tjoetjarawa!“ Daar moeten wij wat aan doen, mensen. Stuur de paar regels op die U kent, een andere lezer kan ze misschien aanvullen. Het doet er niet toe of het Maleise of Nederlandse liedjes zijn. Als maar geef lekker geluid!

Kent U het hele lied, des te beter; velen zullen er plezier van hebben. Als kén, met noten. Gewone cijfernoten maar; die kennen wij allemaal („Kun je nog zingen, zing dan mee“, of niet soms?)

Hier hebt U zo'n liedje:

Kopi soeso, goela-nja pasir
3.3. 3.1. 1.7.2. 7.1

Wie vult aan?

En nog één (op de wijs van Aloha-oe):

Als de tijd van scheiden is gekomen
5. 1. 3. 2. 1. 7. 1. 6.5.3.
en de boot reeds aan de steiger ligt
3. 3. 2. 3. 2. 3. 4.3. 2

Puntje, puntje, puntje.

Als derde een compleet versje:

A. B. Pong, kemiri kosong
1. 3. 5. 5.5.3. 6.5
Dik-e-dik-e-dik, krandsjang bolong.
4. 4. 4. 4. 3. 3. 2. 2. 1.

Leuk, ja? En nu opschrijven en insturen. En maar zingen. Elvis Presley is er maar een kleine orang bij!

Rt.

Peuteuj Selong

De tollén die we bij ons tolspeel gebruikten moesten speciaal gemaakt zijn van Peuteuj Selong hout, omdat de tollén van dit hout gedraaid, zo geweldig konden brommen.

Peuteuj Selong is de Soendanees naam voor Lamtoro of Peteh Tjina. De zaadjes werden vermengd met Djatizaadjes en dan gezamenlijk in rijtjes uitgezaaid. De Djatiplantjes werden dan in hun ontwikkeling beschermd door de Peuteuj Selongplantjes. Samen groeiden de plantjes op en met de Eurih (Alang-alang) werd een bijna ondoordringbaar bos gevormd. Een geliefkoosde schuilplaats voor onze Bagong (Tjelleng), Tjareuh (Loewak), Maoeng Toetoe (Panter), Tjangehgar en Kasintoe (groene en rode boshaan) Mentjak (Kidang) en Oentjal (Hert).

Je ziet als je geluk had, dan kon je wel eens in een dierentuin terecht komen. We spoorden in deze rimbou n.l. de wilde zwijnen op, tot in hun nesten of slaapplaatsen. Geweldig spannend!! Bakkend en kruipend en altijd klaar om een schot te lossen, want je wist nooit vooruit wat je voor je loop kreeg. Ineens een geweldig gegrom, geblaas en gesnuif. Zo zie je de kop, zo de staart. Weg dèndèng! Of van schrik liet je bijna je spuit vallen als met geweldig gekakel en geklapwiek een boshaan op de wicken ging, zoals het heet. Weg ajam pangang!

Later werden de rijen uitgedund en de jonge Djatiplantjes als ronde balkjes verkocht. De rest bleef nog vele jaren staan, tot „Paatje Gouvernement“ ze als waardevol djati- of teakhout kon verkopen.

Peuteuj Selong is een Soendanees verbaste-

ring voor Peteh Ceylon. Vroeger werden veroordeelden als dwangarbeiders door de regering weggevoerd naar Ceylon om er tewerk te worden gesteld in de thee- en kaneeltuinen. Hier groeide de peteh en werd als schaduw-boompje in de cultures gebruikt. Zij die met deze bomen hadden kennis gemaakt, goedschiks of kwaadschiks, noemden deze plant Peteh Ceylon en de Soendanees: Peuteuj Selong.

In het Soendanees betekent „di selong“ nog altijd verbannen worden of weggevoerd worden. (naar Ceylon).

A. W. JANSEN

LET OP!

Van 10 tot 24 maart
houdt **Lydia Luyten**
een tentoonstelling van

vrij borduren en wandkleden

in de zaal van de
Kulturele Kring,
Prins Mauritslaan 36,
's-Gravenhage

(zie ook Tong Tong van 30 januari pagina 11)

„Bon! Bon!“

Aan mevrouw Faust legde ik uit, dat ik beter Engels dan Frans sprak, vermoedelijk omdat mijn grootvader Engelsman was.

Ja, ging ik voort, en dan heb ik ook nog een echt Hollandse vader en een Javaanse grootmoeder met Chinees bloed in de aderen.....

Gewoonlijk schiet iedereen, die dat hoort, in de lach, maar mevrouw Faust klapte in de handen en riep verrukt: „Bon! Bon!“

Toen ik verbaasd vroeg waarom, antwoordde ze: „Omdat men uit zulke huwelijken ook goede dingen uit andere beschavingen mee krijgt. Het is érg goed!“

Wijze heb ik toen maar niet gesproken over de verkéerde dingen die met „huwelijks-smetten“ kunnen meekomen en waarover ik al heel wat heb moeten aanhoren, en zijn we gaan praten over andere zaken, b.v. over het koken van artisjokken... maar het „bon! bon!“ klinkt me nog steeds in de oren.

Adieu of au revoir?

De verstilde, brune laagrivier; de zware gear van aarde, nat hout en vis. Van bevolkingsrubber en nipah. Een zwateland kinderstemmetje en de grootstem van een moerastvogel. Ergens wacht een vereenzaamd bestuurambtenaar op een brief van thuis en een ijzeren rijst-perioek zo maar nergens op aan de waterkant. Adieu of au revoir?

Het gebeurt heel dikwijls dat we iets niet zien omdat het te groot is.

Maltatuli.

Ik herinner mij nog als de dag van gisteren . . .

.....dat ik voor de eerste maal gevraagd werd om een wedstrijd te leiden tussen twee elftallen van de eerste klasse van de V.B.O. (Voetbalbond Batavia en Omstreken).

Door de vereniging U.M.S. waren n.l. serie-wedstrijden uitgeschreven, waarvan de voor-wedstrijden op week-dagen op het terrein van U.M.S. in Petak Sinkian (benedenstad) gespeeld werden. Oud-Djakartanen behoef ik zeker niet te vertellen hoe lastig of dit terrein te bereiken was.

„Ergens” in de Prinsenlaan moest je een pad inslaan (van een „weg” kon je moeilijk spreken, gezien de erbarmelijke toestand waarin het z.g.n. wegdek verkeerde). Diepe kuilen maakten een behoorlijk verkeer met een auto praktisch onmogelijk en taxi-chauffeurs sloeg de schrik om het hart als je zei, dat je naar Petak Sinkian moest. Vooral in de regentijd stonden deze kuilen vol vies, drabbig water dat naar alle kanten opspoot als je je wagen er doorheen voerde, zeer tot ongerief van de voetgangers, die zich naar het terrein begaven. In de droge tijd daarentegen was dit pad één en al stofwolk, zodat de bewoners van de huizen aan het pad steeds maar emmers water gooiden om het stof zoveel mogelijk te „demp-
pen”.

Je kon bij Lindeteves op Molenvliet naar „binnen” gaan, dan stak je wel een stuk af, maar toch kreeg je ook een flink stuk „vuiligheid” te genieten. Het was een opluchting, als je eindelijk bij het terrein was aangeland, maar dan kwam je ook werkelijk op een prima speelterrein aan, dat nog idyllisch gelegen was temidden van hoog-op-gaande klapperbomen, waarin bij een wedstrijd vele „buitenleden” plaats namen. Ook was dit terrein onder vrijwel alle weersomstandigheden goed bespeelbaar, het kon heel wat water verwerken.

Zoals ik reeds schreef werden de wedstrijden op wekdagen gespeeld en toen een wedstrijd

was uitgeschreven tussen S.V.J.A. en B.V.C. besloot ik daar heen te gaan, rechtstreeks uit kantoor van de Kali-Besar. Om kwart over vier ging ik met een paar collega's terreinwaarts en zette mij op de tribune; dat was toen nog maar een wankel geval, van bamboe opgetrokken, heel wat anders dan het betonnen bouwwerk dat later dit terrein zou sieren. Om half vijf kwamen de spelers op het terrein om zich wat los te trappen en om kwart voor vijf deden zij dit nog. Want... de scheidsrechter liet verstek gaan. Het bleek dat er ook geen andere eerste klasse scheidsrechter aanwezig was en ging men op zoek naar een plaatsvervanger.

„Appie” Heymans van B.V.C. maakte de U.M.S.-ers er op attent, dat ik op de tribune zat en weldra werd mij gevraagd of ik de leiding op mij zou willen nemen. Natuurlijk had ik bezwaren: geen eerste klasser, geen kleding etc... Deze bezwaren werden echter „weggeveegd”; men kwam met een U.M.S. shirt aanzetten, ik kreeg een voetbalbroekje, een paar te kleine tennisschoenen en een fluit; ziedaar, de scheidsrechter was er.

Nog wat onwennig in deze geleende attributen en mentaal niet ingesteld op het leiden van een wedstrijd floot ik om ca. 5 uur beginnen, tot opluchting van spelers, bestuur van U.M.S. en publiek.

En zie, het ging best. Ik had er gelukkig goed het oog in, dat scheelt bij een scheidsrechter ook zo vaak bij de ene of andere wedstrijd; dat noemden wij „tanggung-dinggin” hebben. Maar de wedstrijd liep tot genoegen van beide partijen best.

Zo deed ik dus, ongewild, voor het oog van V.B.O. bestuurders en de scheidsrechter-missie een soort examen, waarvoor ik met lof slaagde. Na afloop natuurlijk complimentjes van U.M.S. en vele anderen.

Nadien werd ik nog niet direct met het leiden van wedstrijden in de eerste klasse belast en maar goed ook, want ik moest nog heel wat routine opdoen. Wel kreeg ik vriendschappelijke wedstrijden en oefen-partijen van het V.B.O.-elftal te leiden, alsmede de promotie- en degradatie-wedstrijden van de tweede klasse, die ook behoorlijk zwaar konden zijn in die dagen.

Binnen een jaar was ik van een volslagen onbekende in de V.B.O., opgeklimmen tot een meermaals genoemde scheidsrechter, op wie men in noodgevallen steeds een beroep kon doen (en dat dan ook nog wel eens gedaan werd). **HOOGEWOUDE**

MOEILIK ENGELS

Onze branie emigranten oefenen zich al lang vóór ze vestrekken in het gebruik van de Engelse taal. En lezen (en proberen te begrijpen) „alles wat los en vast zit”. Soms komen er dan een beetje verkeerde vertalingen uit de bus. Hier zijn er twee:

I'll kill you = ik keel je

No minor vices = niet minder vies

Wie heeft er in zijn kennissenkring meer gehoord?

MINANGKABAUPEPATA

Datang tampak moeka, poelang tampak poeng-goeng.

Toon het gezicht bij aankomst — en de rug bij vertrek. — Neem de etiquette in acht bij bezoek en afscheid.

(Advertentie)

NESPANDA TOURS

neemt het zekere voor het onzekere.

Aan de Costa del Sol (Zuid-Spanje) heeft U de grootste kans dat tijdens uw vakantie de ZON schijnt.

Grote keuze uit

15-daagse vliegvlagen naar Torremolinos

vanaf f 539.— met alleen ontbijt
vanaf f 620.— met vol pension

Uitgebreide brochure op aanvraag beschikbaar.

Verblijf van lange tijd zeer aan te bevelen i.v.m. heel lage kosten levensonderhoud. Van uw pension kunt U ruim leven in gehuurde volledig gemeubileerde villa's.

Prijzen per persoon per maand:

f 200.— met alleen ontbijt
f 340.— met vol pension.

Voor 4 personen tezamen eigen villa's beschikbaar met aanzienlijke reductie.

Inlichtingen worden U gaarne verstrekt door: **INTRANED**

v/h Hesta, Crans & Co. — Plein 22 — Telefoon 184250 — 's Gravenhage
Met kantoren te Amsterdam, Rotterdam, Alkmaar, Den Helder, Haarlem, Hilversum, Leiden, Schiphol, Utrecht en Zaandam of door alle andere Nespanda-tours boekings-agenten.

HOBBY News

Militaire insignes en decoraties. Attentie aan alle ex-O.V.W.-ers en ex-K.N.I.L.-mensen alsmede aan die dienstplichtigen die in Indië hun militaire taak moesten vervullen. Wij vragen uw hulp om ons te helpen bij het opsporen van diverse badges en mouwemblemen en zullen telkens een paar voorbeelden afdrukken. Diegenen onder U die ons aan uitvoerige gegevens over de betrokken stukken kunnen helpen, worden verzocht dit aan HOBBY NEWS mede te delen, onder vermelding van het no. der badge.

K.N.I.L. Troepen te Saigon.

Mij is verteld dat er kort na de bevrijding van Frans-Indo-China, in Saigon onlusten uitbraken die door de aldaar verblijvende Franse en Nederlandse bevrijdde krijgsgevangenen werden bedwongen. De Nederlanders aldaar zouden het in fig. 1

afgedrukte embleem hebben gedragen. Kan iemand mij zekerheid hieromtrent verschaffen? Het embleem is van stof. Kleuren van het embleem: rood, wit en blauw, omgeven door een smalle zwarte rand.

Adjutant-Generaal Dit in fig. 2 afgebeelde model met de afwijkende naam „Indonesia" op het lint (rode letters op geel lint met blauwe achtergrond) is voor mij tot nu toe een raadsel. Volgens de laatste Adj. Gen. de Lt. Gen. b.d. P. Alous, is de badge ALLEEN met de naam „Nederlandsch-Indië" gedragen. Deze badge met „Indonesia" komt echter voor in de verzameling en bestaat dus. Wie weet een oplossing voor dit probleem?

derlandsch-Indië gedragen. Deze badge met „Indonesia" komt echter voor in de verzameling en bestaat dus. Wie weet een oplossing voor dit probleem?

Postzegels. De ruil-portefeuille van Hobby News werkt wat Nederland en Overzeese Gebiedsdelen betreft zoveel mogelijk met catalogusnummers. (uitgave 1962 v. d. N.V. P.H.). Degenen onder U die willen ruilen, worden verzocht gebruik te maken van deze catalogusnummers. Stuur ons uw vraag & aanbod lijstje toe volgens catalogusnummer en per land. Deze lijsten kunnen dan onderling rouleren terwijl er ook regelmatig diverse nummers in Hobby News zullen verschijnen. Ook ongebruikte zegels kunt U opgeven. Denk erom lui dat de te ruilen zegels steeds van prima kwaliteit dienen te zijn. Beschadigde zegels komen niet voor ruiling in aanmerking. Nadere inlichtingen worden op verzoek verstrekt, doch vergeet uw antwoord-zegel niet s.v.p. Momenteel worden gevraagd van Nederland de nrs: 59 — 64 — 66 — 73 — 75 — 78 — 79 — 82 — 83 — 85 — 86 — 91 — 93 — 94 — 95 — 96 — 102 — 103 — 108 —

119 — 120 — 127 — 129 — 132 — 133 — 134 — 135 — 140 — 141 — 142 — 143 — 152 — 159 — 167 — 168 — 181 — 184 — 189 — 190.

Republiek Indonesia nrs: 1 — 2 — 3 — 4 — 5 — 27 — 29 — 34 — 51 — 53 — 58 — 59 — 63 — 70 — 71 — 72 — 81 — 82.

Nederlandse Antillen nrs: 211 — 213 — 217 — 218 — 219 — 221 — 222 — 223 — 270 — 271 — 274 — 275.

Sariname nrs: 229 — 230 — 231 — 249 — 250 — 257 — 258 — 259 — 260.

Ned. Indië nrs: 63 — 66 — 81 — 82 — 99 — 100 — 101 — 102 — 103 — 105 — 106 — 107 — 108 — 109 — 110 — 116 — 118 — 138 — 176 — 177 — 178 — 179 — 186 — 189 — 190.

De betreffende nummers zijn voor gebruikte zegels.

Nieuwe zegels Nederlands Nieuw Guinea. Op 16 maart a.s. zullen in Ned. Nieuw Guinea twee bijzondere postzegels worden uitgegeven met voorstellingen, die betrekking hebben op het veilig verkeer. Zij komen uit in twee waarden, nl. 25 ct en 30 ct.

Indische liedjes. Een hobby-girl in Den Haag zoekt tekst en melodie (begeleiding voor gitaar) van Indische liedjes o.a. *Nina Bobo*. Wie kan haar hieraan helpen?

Figuurzagen. Wie kan een hobby-man die net terug is uit Nw. Guinea en die erg op zijn centen moet letten en voorlopig nog moet steuntrekken maar die hier in Holland weer aan de slag moet, goedkoop helpen aan: a. een hobby figuurzaagmachine (trap of met motor). b. een behoorlijke grote figuurzaag. Dit zijn voor hem zeer belangrijke dingen. Wie onder U?

Antichtkaarten. Gooi géén antichtkaarten weg, of ze nu beschreven zijn of niet, maar stuur ze allemaal op naar Hobby News, die kan ze dan weer naar een hobby-vriendin zenden en is er weer iemand gelukkig gemaakt.

Schelpen verzameling. In Leidsendam vraagt een verzamelaar wie hem aan schelpen kan helpen en wie met hem wil ruilen.

Sigarenbandjes. Heeft U dubbele sigarenbandjes, stuur ze gerust naar Hobby News, voor 2 dubbele ontvangt U 1 andere retour.

Geloofs-overeenkomsten. Een hobby-vriendin in Den Haag zoekt contact met hobby-genoten en interesseert zich speciaal voor de overeenkomsten tussen de Christelijke leer en die van andere Grote Godsdiensten. Wie onder U?

Diversen. Een hobby-vriendin vraagt: Omo-merken, Bolletje-biscuitbonnen, California-vlaggen, Simon de Wit-zegels, lucifersmerken (lieft in series), postzegels van Nederland en Overz. Gebiedsdelen en van het Britse Koninkrijk + Dominions (vanaf Elisabeth). De punten en bonnen wil zij ruilen tegen: D.E.-bonnen, astella, Kwatta, van Nelle, en de lucifersmerken tegen andere series of Belgische losse merken.

What is your hobby? De Hobby-tak is nog steeds aan het groeien. Is Uw hobby er ook reeds bij? Misschien komt hij wel op het lijstje voor, zo niet, geef ons dan uw hobby op.

1. Postzegels; 2. Suikerzakjes & wikkels; 3. Sigarenbandjes; 4. Munten & Papiergeld; 5. Bandrecorder; 6. Korrespondentie; 7. Muziek; 8. Songteksten; 9. Grammofoonplaten; 10.

Radio BOLLAND

Stationsweg 143 - Telefoon 601703
DEN HAAG

Hèt speciaal adres voor

Krontjong- en Cowboy-Toppers

Zo juist ontvangen NIEUWE KRONTJONG L.P.

en zending Amerik. Western. L.P.'s
Wij hebben ook een spec. afd. voor TECHNISCH SPEELGOED o.a. Märklin — Fleischmann — etc.

Uw Toko heeft
Djamboe-Kloetok

CERAMIN

Voor grossiers: N.V. Daarnhouwer & Co's Handelsmaatschappij, Postbus 674, Amsterdam

J. G. YSSEL DE SCHEPPER

Firmant Alg. Ass. bedrijf „Argo"

- Assurantiën
- Financieringen
- Hypotheekverz.

Kantoor en woonhuis Corn. de Wittlaan 83, Den Haag, Tel. 557172

restaurant wijnants

v/h Cecil

Hollandse en Indische keuken

Hoogstraat 12 - Den Haag - Tel. 115300

Dir. M. WIJNANDS

v/h Grand Hotel, Makassar

GAAT HET OM UW OGEN?

ga naar

Lilian

v/h J. H. GOLDBERG Surabaya, Overtoom 133, Amsterdam, Tel. 89557 Voor Ziekendfonds. van 30-40% korting

Films; 11 Ansichtkaarten; 12 Militaire Insignes & Decoraties; 13. Dieren; 14. Planten & Bloemen; 15. Kruiden; 16. Boeken; 17. Architectuur; 18. Naaien; 19. Borduren; 20. Schelpen; 21. Sierstenen; 22. Kruidenierszegels & Waardepunten; 23. Bijbelonderzoek & Bijbelstudie; 24. Tegels; 25. Psychologie; 26. Kroonkurken; 27. Tram- & Buskaarten.

Oproep! Op 16 januari 1962 werd in het gebouw van het ministerie van economische zaken, aan de Eerste Van den Boschstraat in Den Haag een Hobby-expositie gehouden. Hieraan werd o.a. deelgenomen door dhr. Th. Lebbe. Zou dhr. Lebbe zo vriendelijk willen zijn om zich in verbinding te stellen met de redactie van HOBBY NEWS, POSTBUS 8006, DEN HAAG-2?

HOBBY SOBAT

Belangenvereniging voor gerepatrieerden „UIT EN THUIS”

Op de j.l. ledenvergadering van „Uit en Thuis” heeft het Bestuur de mededeling gedaan dat het een zeer voordelige aanbieding voor de vele leden die hun familie overzee willen bezoeken heeft ontvangen voor een reis per chartervliegtuig naar New York of Los Angeles, heen ± 15 juni, terug ± 15 september a.s.

Al naar gelang van de verwachte maximale en minimale deelname zal de prijs voor de reis heen en terug teramen naar New York f 600,— tot f 900,— en naar Los Angeles f 1.160,— tot f 1.640,— per persoon bedragen. Bij grotere deelname wordt het nog goedkoper.

Alleen leden kunnen aan deze reis deelnemen. Zij moeten in het bezit zijn van een geldig paspoort, een „pokkenbriefje” dat niet ouder dan 3 jaar mag zijn en een visum, ter verkrijging waarvan een zgn. „Affidavit of Support” door de familieleden overzee, waar zij zullen verblijven, moet worden ingestuurd. De formulieren hiervoor zijn bij het Secretariaat verkrijgbaar.

Om dit charter-aanbod te kunnen accepteren verzoekt het Bestuur die leden, die dit nog niet hebben gedaan, zich zo spoedig mogelijk voor deze reis bij het Secretariaat aan te melden, waardoor het aantal deelnemers komt vast te staan. Bij te weinig deelname wordt de prijs per persoon te hoog en zal de reis niet door kunnen gaan.

In het algemeen vraagt het Bestuur de leden, die hun familieleden overzee zouden willen bezoeken, dringend hun wensen bij het Secretariaat kenbaar te maken. Aan de hand van deze gegevens kan het Bestuur trachten voordelige groepsreizen per schip of per vliegtuig vóór die leden te organiseren, of zal het Bestuur de leden kunnen adviseren hoe zij het goedkoopst een individuele reis kunnen maken. Alleen als de wensen van de leden bekend zijn weet het Bestuur wat voor deze leden kan worden gedaan.

MAGELANG

In de kom, gevormd door de vier bergen Merapi, Merbaboe, Soembing en Sindoro, liepen in de oude tijd een orang tani, zijn vrouw en zijn dochter op zoek naar een geschikte plaats om zich te vestigen, toen het jongmeisje plotseling uitriep: „Mah! Gelang!”. Zij ontdekte met schrik dat zij haar kostbare armband niet meer aan had en deelde dit haar moeder mede.

Alle drie zochten naar het kleinoord, waarbij de tani bemerkte hoe vruchtbaar de grond was. Hij besloot op die plek te blijven en bouwde er zijn hutje. De sawa's die hij aanlegde brachten de mooiste padi op. Ook andere gewassen groeiden er welig.

Andere tani's kwamen zich bij hen voegen en zo ontstond een dorp, dat een naam moest hebben. Met algemene stemmen werd de uitroep van het jongmeisje, die de oorzaak was van het vestigen op die plek, als naam voor het dorp aangenomen: Mahgelang, dat later Magelang werd.

Magelang werd de hoofdstad van de residentie Kedoe, door de vruchtbaarheid van de bodem en de schoonheid van de natuur „De tuin van Java” genoemd.

Volgens de vroegere Regent van Magelang Danoesoegondo moet de naam ontstaan zijn uit „Maha Gelang” (grote ring) der vier bergen, die Magelang omringen en waartussen Magelang als een kom ligt.

R. CHEVALIER

In dit verband volgde nog een mededeling van het Bestuur dat de mogelijkheden voor een financierings-regeling worden onderzocht, waarbij bijv. een gedeelte van de reisomkostingen vóór het vertrek wordt voldaan en de rest door overmaking van pensioen, A.O.W.-uitkering etc., tijdens het verblijf overzee. De Indische Pensioen Bond heeft in principe haar medewerking reeds toegezegd. Een nadere mededeling hierover werd de leden in het vooruitzicht gesteld.

Als slot drong het Bestuur nogmaals aan op een spoedige aanmelding bij het Secretariaat van „Uit en Thuis”, Weimarstraat 121, Den Haag, tel. 63.42.89.

Het lidmaatschap bedraagt f 3.50 per persoon per jaar.

Verzamelaar zoekt stukken
bedekt met

INDISCHE SCHRIFTEKEN

op lantaar, hout, bamboe, steen, koper, papier enz. Geschreven, gekrast of gebitseld (niet gedrukt). Alkomstig van:

JAVA (oud-Javaans) SUMATRA (Lampoen, Benkoelen, Batak) CELEBES (Makassar, Boegis) BORNEO SOENDA (Kawi)

BRIEVEN No. 1530

TRIOMPHE
DU
COGNAC

IMPORTEURS
ERVEN LUCAS BOLS

Bisquit
V.A.O.P.

„Roemab Bali”

N. Plein 36 — Arnhem

vraagt voor spoedige indiensttreding

ERVAREN KOOKSTER

Salaris f 80.— per week

Ambtenaren - Autoverzekeringen

ALL RISK premie vanaf f 148.—
W.A. premie vanaf f 40.—

Assurantiekantoor „Meer en Bosch”

Kantoor: Parkstraat 6 - Den Haag
Telefoon 638946 toestel 232
Privé: Pinksterbloemlein 35 - Den Haag
Telefoon 360082 tot 9.45 v.m.

PIEKERANS VAN EEN STRAATSLIJPER

deel I en II door T.JALIE ROBINSON

Rechtsstreeks verkrijgbaar bij

TONG TONG

Prins Mauritslaan 36, Den Haag

of wat nog gemakkelijker is: wanneer U ons het verschuldigde bedrag (f 2.50 voor deel I en f 3.50 voor deel II) gireert, krijgt U de boekjes **onmiddellijk** thuisgestuurd

STICHTING INDISCHE DOCUMENTEN

Versolg van pag. 5.

losse type) te voorbarige conclusies trekt. Bij een langer verblijf corrigeert zich dat wel. Behalve de onnoemlijk veel degelijke meisjes ook in lagere niveaus zijn er bij elk ras bijzonder strenge wetten van moraal en fatsoen en daarom gaan algemene definities nergens goed op.

Ik heb enkele negerfamilies gekend, waarin de vrouw het niet onder stoelen of banken stak dat ze kinderen van diverse vaders had, maar ze had ze lief en verzorgde ze goed. Dat is toch altijd beter dan het wegmoffelen van „onechte" kinderen in weeshuizen en net doen „of er geen vuiltje aan de lucht is". Veel wat verkeerd schijnt, is een andere raspsychologie normaal en zelfs eervol. „Kort en nitertig" zijn is gevaarlijk. — T.R.

2.) Veel „lariekoek" is voor kleine, losverbonden volksgroepen toch maar een prachtige „code" voor sociale bewustheid, nuttige samenwerking en pretervering van ethnologische waarden. De Indo-Americans zijn helemaal niet zotter dan de „Pacifisch-Schweitzer" in Californië, de Badjoet in Bantam of de Hugenoten in Nederland. Waarom zou overigens het woord Indo-American lachwekkend zijn en het woord Indo-Europeaan niet? Al deze kleine groepjes geven juist tekening, karakter en charme aan een eentonige volksmassa. De hemel beboedde ons echter voor de „Grote Ideologieën", die b.v. als Leninisme, Facisme of Nationaal-Socialisme geleid hebben tot ontzaglijke en mensonterende onderdrukkingsoorlogen. Het is overigens voor Amerika logisch, dat Roy en zoveel anderen dit doen. Want Amerika zit spijkvol zulke volksgroepjes (Sicilianen, Vlamingen, Armenianen, Hawaïanen, Filipino's, enz., enz., die het doen, hierdoor beschermd door het dominerende begrip Freedom. Uit de brief van Mrs. Roosevelt aan Roy bleek ook wel hoe vanzelfsprekend men dat in Amerika vindt. Er ontstaat in Amerika dus geen „verdrinkingszee" maar een eindeloos gevarieerd en schilderachtig conglomeraat van volksgebruiken van de gehele wereld, waar mensen uit Indië (die altijd genoten van de diversiteit van volken en gebruiken — Soenda-nees, Madoerees, Atjehs, Minabassisch, enz.) verzoet op zijn. Laat ze maar schrijven! Wat voor Nederland „lariekoek" is, is het daar volstrekt niet. — T.R.

APRES MIDI D'UNE NJONJA

Drie uur 's middags.
Mevrouw ligt loom in bed. Te warm om te slapen en om buiten te zijn. Bovendien papilotten in het haar. Slaapkamersramen staan open. Horren toe.

Lijzige stem van buiten: „Tabeh njèèè!"

Niets zeggen.

„Tabeh, njèèè. Poep."

Mevrouws ogen gaan opeens wijd open.

„Poep, njèè."

Dus toch wel goed verstaan. Is die vent gek.

En zo hard nota bene in de stille middaguren.

Mevrouw boos: „Tida man! Tida maoe tanah gemoek!" O zo; een ieder spreke zijn eigen taal!

„Babeh njèh. Boekan tanah gemoek, njèh.

Poeoep!"

Te deksel! Mevrouw vliegt overeind steekt een onderzoekend maar boos gezicht boven de horretjes uit. En ziet een verkoper van poufs.

„Tida man!"

„Tabeh njèh."

„Grrrr."

En vlelend en zoet klinkt langzaam in de verte wegstervend telkens weer: „Poeoep! Poeoep!"

De échte zware shag

uit het bekende
blauwe pakje
van „De Weduwe"

Van Nelle

HANDELSONDERNEMING MALAKKA

Postbus 205
ROTTERDAM

In open envelop met
4 cents postzegel ver-
zenden

desgewenst een brief-
kaart.

Zo juist verscheen onze NIEUWE PRIJSLIJST

Aan alle ons bekende adressen wordt deze automatisch verzonden.

Indien U tot dusver nog geen prijslijst hebt aangevraagd, dan adviseren wij U dit alsnog te doen.

Onze sortering ingrediënten voor de

RIJSTTAFEL

is nog verder uitgebreid, terwijl wij vele prijzen, ten gevolge van de grote omzet, nog hebben kunnen verlagen.

Alle bestellingen boven f 10,- leveren wij

FRANCO HUIS

door geheel Nederland

GARANTIE: Artikelen, die niet aan Uw verwachtingen voldoen, worden binnen 5 dagen onvoorwaardelijk door ons teruggenomen.

B Gaarne ontvang ik geheel vrijblijvend, uw prijslijst B 28.
O Hr./Mevr.
N Adres
Woonplaats

Journalistieke Totems en Bonzen

kant, iets dat ik jou zou mogen verwijten. Integendeel!"

Maar nu het vervolg:

Nog diezelfde maandag kreeg ik een briefje van de Administrateur van het NIEUWS, de heer Admiraal, een alleszins achtenswaardig iemand, die mij verzocht om eens bij hem thuis te komen praten. Alvorens er op te antwoorden, liet ik dat briefje zien aan Jan, die direct zei: „Ze willen jou bij mij weghalen, jé". En zonder een ogenblik te aarzelen, zei hij erbij: „In elk geval moet je de invitatie aannemen en eens gaan horen wat ze er voor over hebben". „En als jij gelijk hebt, vroeg ik. En ze vragen mij bij het NIEUWS te komen?"

Toen had mijn chef die prachtige geste van zelfverloochening, waarop ik hierboven doelde, dat sprookjesachtige: het belang van de vriend stellen boven het eigen belang. waartoe slechts een van zijn grootte in staat was. Hij raadde mij:

„Als jij een mooie promotie kunt maken, als je... laten we zeggen tweehonderd gulden in de maand méér kan krijgen dan je bij mij hebt, dan moet je aannemen, Leo, want ik ben helaas niet rijk genoeg om je tweehonderd méér te geven".

...Ik ging. Ik kreeg 200 gulden meer. En ik heb 't aangenomen. Was ik toen niet een jongens van 34 jaar geweest, doch degeen die ik nu ben, dan had ik ongetwijfeld K.W. uit zijn tent gelokt, en als hij dan met zijn 200 gulden voor de dag was gekomen, dan zou ik zijn opgestaan en ik zou hebben gezegd:

„Ook met duizend gulden meer in de maand bij u, blijft ik nog liever bij Fabricius!"

— Want, hoewel er vele overwegingen zijn, die verzachtende omstandigheden pleiten, ik heb een halve eeuw lang spijt ervan gehad. Maar we hebben het nu niet over mij, maar over m'n grote vriend. En mijn lafheid doet niets af aan de luister van dat grootse besluit, genomen in alle eenvoud, alsof het de natuurlijkste zaak van de wereld was: de meest gewaardeerde medewerker te drijven naar de gevaarlijkste concurrent, omdat die medewerker helaas toevallig je vriend is en hij bij de ander wat meer verdienen kan!...

Wat zal ik nog verder toevoegen aan dit reeds al te lange verhaal? 31 december 1913 nam ik afscheid van het NIEUWS, en een van de eerste dagen van 1914 was ik op weg naar Frankrijk. Ik vestigde mij in Parijs, waar... ik, enkele weken later, ook Jan Fabricius van de *gare de Lyon* mocht halen, die zijn krant had verkocht en eveneens aan de Seine kwam wonen. Daar hebben we, in zijn appartementje aan de rue Henry Bocquillon, nog

enige zalige maanden gehad van samen arbeiden en samen filosoferen. Daar ook bereikte de toneelschrijver Fabricius een nieuw hoogtepunt met de twee meest dramatische werken uit zijn onmetelijke oeuvre: *Onder één dak* en *Ynske*.

Zo zeer verloren wij ons in de arbeid, dat we te nauwernood acht er op gaven hoezeer de atmosfeer met electriciteit geladen was tot een de adem prangende zwoelte. Plotseling brak de eerste wereldoorlog uit. De journalist bleef in Parijs, om als correspondent van DE TELEGRAAF en het Indische NIEUWS VAN DEN DAG voor Frankrijk te werken. Fabricius, de kunstenaar, gaf toe aan de behoefte, zich „*au-dessus de la mêlée*" te stellen, en zette in Nederland zijn vruchtbare arbeid voort. Want het scheppende werken van de kunstenaar is voor de verrijking en het geluk van de wereld veel meer waard dan alle oorlogen en politiek.

Nog tijdens de oorlog, in 1915, bezocht ik Jan, in Den Haag. Hij was toen, als altijd, vol van zijn werk, en nog méér vol van de verrassende ontplooiing van zijn zoon Johan als schrijver en als tekenaar. Met dat aanstekelijk enthousiasme, waarvan hij het geheim bezit, las hij mij uit de dagboeken-cahiers van de aardige, verlegen jongen (hij was toen, naar ik meen 17 jaar), die later de dichter van *Mario Ferraro* worden zou, en reeds toen een fris, oorspronkelijk uitbeelder was, bladzij na bladzij voor.

Daarna heeft de harde strijd om het bestaan in Parijs helaas gemaakt, dat ik Jan Fabricius opnieuw uit het gezicht verloor. Tot ik... twintig jaren later, toevallig, op een goede dag de MANCHESTER GUARDIAN van 13 februari 1935 in handen kreeg, en een schreeuw slaakte van blijdschap en verrassing. Want daar las ik:

„Mr. Jan Fabricius, the author of *At 8 A.M.*, produced in the Embassy-Theatre (London), is a Dutch dramatist now living in England and writing in English..."

Mais ça, c'est une autre histoire...

LEO FAUST
(wordt vervolgd)

Luxe verhuur

2CV — VW

A.R. Verzekering
Voordelige tarieven

Garage „Wodan"

Nieuwe Looiersdwarsstr. 12
Amsterdam - Telefoon 31464

BUKU BARU dari sana

Friedericy:

De eerste Etappe f 8.90

P. A. Daum:

Uit de suiker in de tabak
Goedkope uitgaaf f 1.75

Boekhandel PAAGMAN

Fredrik Hendriklaan 217b - Den Haag
Telefoon 543700 - Giro 185783

iglo
DIEPVRIES

B
R
A
A
D
K
U
I
K
E
N

HET BESTE en VOORDELIGSTE
ADRES voor U is:

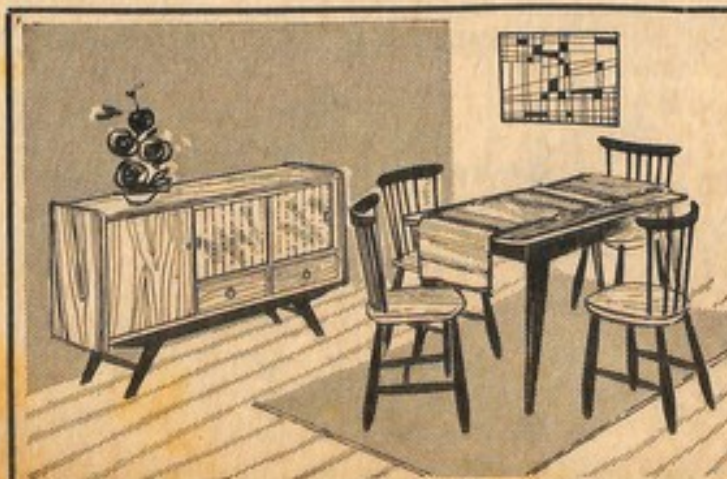
PESSERS Herenkleding

Beeklaan 240a, tel. 320963, Den Haag.
Te bereiken met tramlijnen 2, 5 en 12,
halte hoek Weimarstraat.
„BAJARAN GAMPANG"

HET INDISCH EETHUISJE

Van Loostraat 27 - Den Haag
Tel. 540426

is wel klein maar 't eten is er fijn.
Een rantang voor één persoon EEN
MAAND proberen, voor f 55.— (met
rijst) thuis bezorgd tussen 17 en 19
uur, maakt U een vaste klant. Voor 2
personen f 95.— per maand.

Onze „succes"-kamer

4 stoelen, deens model, zwart m. teak zittingen f 110.—
bijpassende eetkamertafel met teak- of crème-
kleurige „Imperial" plasticblad f 71.50
bijpassend dressoir f 157.50

drie maanden rentevrij, natuurlijk bij:
JAN RIJPSTRA N.V.

complete wooninrichting - dames-heren-kleder-kleding -
haarden en elektrische huishoudelijke apparaten

de constant rebeckestraat 5-49 - den haag - telef. 333577

Voor abonnees:
f 3,50 per 3 regels,
elke regel meer, één
pop meer.

Voor niet-abonnees:
dubbel tarief. Alléén
bij vooruitbetaling.

HOROSC. f 10.— Voorsp. f 1.50 Droomb.
m. een voorwoord v.d. bek. parapsycholoog
wiften Dr. K. H. E. de Jong, f 2.— en f 1.50.
Mr. Max (Mishka Mestér) Galileistr. 187,
Den Haag, tel. 395337. Consult v. 3-5 en
7-9 uur. Wie weet het adres van Dr. Theo
Dirksen, die vóór en ná de oorlog in Makas-
sar praktijk uitoefende? Inl. aan Mr. Max.

Th. H. VAN SOEST, Keizersgracht 305,
Amsterdam. KOOPT BOEKEN OVER INDIE
(onverschillig welke taal en onderwerp).

De TOEKANG PIDJIT voor Vlaardingen is:
Rudolf an Haack (Si Dolph), Joh. de Witt-
straat 50b, telefoon 01898-5550.

TE KOOP: zilveren Kampong, 6-delig. S.W.K.
(Minangkabau filigrain) f 150.— Brieven
No. 1519.

TE HUUR voor direct, grote gemeub. kamer
en kleinere voorkr. m. balkon straatzijde, 1e
etage m. stook- en kookgelegenheid f 70.—
p. mnd. Den Haag. Brieven No. 1520.

Wij zochten en vonden reeds eerder via Tong
Tong een geschikte medewerker. Nu zoeken
wij een „PIENTERE, ACTIEVE INDISCHE
JONGEN VAN PLM. 15-17 JAAR“ die er
voor voelt een prettige opleiding te krijgen
voor Screenshotter en andere werkzaamheden
als fotograferen, retoucheren etc. Zelf wer-
ken wij een 20 jaar in Indonesië! Gaarne
brieven of een telefoontje aan: SPECIAAL-
DRUKKERIJ TRANSCROMA, Warmoes-
straat 90, Amsterdam-C, tel. 020-22.30.90.

KOFFERVISSEN leuk voor schemerlampjes
f 12.50 en f 15.—, MATA BIAK manchet-
knopen, oorelpsen, ringen, kettingen, vanaf
f 5.75.

Oosterse Kunst „AURORA“, Anna Paulowna-
str. No. 3, Den Haag Tel. 60 21 02.

TE KOOP GEVRAAGD door particulier een
BOGOR TAPIJT, kleur gebroken wit, afm.
2½ x 3½ of eventueel iets kleiner. Brieven
met prijsopg. No. 1521.

SAN REMO sabeln hari MATA HARI
2 tot 6 pers. appartem. uitz. op zee. Inl. v/d
Broek-Kramer of Lenting C.P. 227 San Remo.
Voor en naseiz. en lang verbl. voordelig wo-
nen.

Welke eenvoudige IND. WED. wil alleen-
staande oude wedr. in Den Haag, tegen ver-
goeding v. kost en inw. helpen in zijn huis-
houding. Brieven No. 1522.

TE HUUR aangeb. v. direct in Centr. Den
Haag gem. zit-slaapkr. v. 2 pers. en gem.
kabinet v. 1 pers. zonder pension. Gasje en
tel. aanw. Brieven No. 1523.

HUUR OVERNAME GEVRAAGD zes ka-
merflat te 's Gravenhage, genegen tot overname
meubilair. Brieven No. 1524

PROBEER eens een AKAR BAHAR band
Brieven No. 1525.

Postbus 7004 Lsd. DEN HAAG - Tel: 37 13 42

ROTAN
met gekleurde plastic overtrokken.

BESTAND
tegen alle weersinvloeden

GESCHIKT
voor interieurs en terrassen

EEN VINDING
van onschatbare waarde voor Horeca - bedrijven
en tederijen.

RESTAURANT PUNJAK - VLAARDINGEN
Waar U lekker eet en bovendien prettig zit in
ONZE stoelen. (Octrooi aangevraagd)

„FISCUS“

Uw Aangifte-biljet vraagt weer uw aandacht.

Ondeskundige invulling hiervan kan U geld kosten. Laat U derhalve bij het
aangeven van uw inkomsten- en/of vermogensbelasting door een deskundige
bijstaan.

De belastingmedewerker van „Tong-Tong“ zal U hierbij tegen billijke
vergoeding gaarne van advies dienen.

M. C. de Fouw, Moerweg 456, den Haag, Telefoon 32 41 75

n.v. Gaskolectra

Haarden, Kachels, Gasfornuizen,
Comforen, Wasmachines, Centrifuges,
Koelkasten, Radio's, T.V.'s.
Complete Woning-Stoffering.

SHOWROOMS:
Keizersgracht 486
b/d Leidsestraat, Tel. 32716
en 243772

Filiaal: Hemonstr. 52/54
Tel. 717904 & 722331

Contactpersoon:
Hr. F. S. Chin
Frans Halsstraat 8
Amsterdam, Tel. 732456

INWONING aangeb. aan besch. Heer m.l. in
comfortabel huis, Statenkwartier Den Haag.
Brieven No. 1526.

ADRES GEVRAAGD van: Fam. Moest'l, ge-
wezen employé Gebe te Buitenzorg (Bogor).
Brieven No. 1528.

ENGELS. — P. G. v. Greuningen, V.T.H.
Praktijkleraar, Nicolaistr. 56, Den Haag, tel.
32.36.30. Jarenl. erv. conv. beg-gevord., ook
emigr. (m. vaktaal). Opl. dipl. spreekvaardig-
heid en handelscoer.

WIE

wil als kleine bijverdienste kelder
en archief van TONG TONG helpen
opruimen en ordenen?
Zich persoonlijk te melden op *werkdag*
(dus niet op zaterdag) van 10-11
en van 14-15 uur.

DOE HET ZELF MET ONS ADVIES

GEBR. GAAL

- HISTOR. KLEURLAKKEN
- R & D BEHANGSELS
- WONINGTEXTIEL
- LUXAFLEX ZONWERINGEN

Fabricsstraat — DEN HAAG
Hoek Copernicusstraat - TEL. 63.24.48

Logeren in Den Haag? ?
dan natuurlijk bij

hotel „ardjoena“

Moderne kamers, prima service, prettige
sfeer. Iedere kamer EIGEN douche-cel
In iedere kamer warm- en koud stromend
water

Groot Hertoginnelaan 205
Tel. 070/390324

Fonteyn
te DJOKJA & Co

Vlamingstr. 5 - Den Haag - Tel. 11.66.77
22 krts. GOUDEN ARMBANDEN,
BRILLANTEN OORKNOPPEN 22
krts. goud, vanaf f 185.-
22 krts. GOUDEN TROUWRIN-
GEN.

Wie
AMSTEL
drinkt...
doet zó

JONG BLIJVEN

en van het leven genieten
met al uw energie

Ook u - of u nu man of vrouw bent - zal zich jonger, vitaler en gelukkiger voelen. Bij het toenemen der jaren neemt uw energie af. Aktiveer uw geestelijke en lichamelijke werkracht. Voel u fitter! Gebruik daarom de reukloze Kloostervrouw Aktief Capsules. De ideale combinatie van tarwekiemolie en knoflook - verrijkt met vitaminen - in Aktief Capsules, hebben wij aan de steeds voortschrijdende wetenschap te danken.

Tarwekiemolie bevat werkzame stoffen in geconcentreerde vorm voor bloedvoorziening en spieren en activeert bovendien de stofwisseling. Knoflook is reeds jaren bekend om zijn veelzijdige werking, die vooral de gezondheid ten goede komt. 1000 i.e. vitamine A en 100 vitamine D₂ zijn verrijkend toegevoegd. Met Aktief Capsules leeft ook u gezonder, opgewekter en... aktiever!

AKTIEF CAPSULES Per flacon **3.90**

Wilt U intens genieten . . .

van een „Werkelijke“ Rijstafel of van onze befaamde Primeur „Nassi Rames“?

Bezoekt dan het bekende Indische Restaurant van

Tante Truus en Paatje Restaurant „Oud Indië“

Lange Houtstraat 4 - Den Haag - Telefoon 639752

VOOR LEDEN VAN „UIT EN THUIS“

In 1962 kunt U op de voordeligste manier naar Uw familie in Amerika en/of Canada

per

LOFTLEIDER
ICELANDIC AIRLINES

De maatschappij
met de
laagste tarieven.

AMSTERDAM-NEW YORK retour
via Reykjavik

1289.-

ALLEEN
VOOR
ECHT-
PAREN

LUXEMBOURG-NEW YORK retour
via Reykjavik

1168.-

DIT ZIJN JAARRETOURS

Vlieg de Saga-route
Een sprookjesreis tegen een sprookjesprijs.

In 1962... naar Amerika:
„ONDER ONS IN GROEPSVERBAND“

Vraagt inlichtingen bij Mevr. M. Jickel-Beiten,
Van Aerssenstr. 217. Den Haag. 670-558210

Laat U verwennen.
Gun Uzelf
een sprookje.

**VLIEG NU
BETAAL
LATER**

